

Komparace názorů na minority v Hodoníně a přilehlých obcích

Bakalářská práce

Vypracoval:
Tomáš Bušík

Vedoucí práce:
Ing. Kristina Somerlíková, Ph.D

Brno 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Komparace názorů na minority v Hodoníně a přilehlých obcích** vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 20. května 2016

Rád bych zde poděkoval vedoucí mé bakalářské práce, paní doc. Ing. Kristině Somerlíkové Ph.D., za metodickou pomoc a cenné rady při tvorbě práce, dále svým rodičům, kteří mi dali možnost studia a po celou jeho dobu mne plně podporovali a v neposlední řadě také všem respondentům, kteří se podíleli na mém výzkumu, díky kterému jsem mohl zpracovat praktickou část této bakalářské práce.

Abstrakt

BUŠTÍK, Tomáš. *Komparace názorů na minority v Hodoníně a přilehlých obcích.* Tato bakalářské práce je zaměřena na problematiku národnostních menšin. Konkrétně se zabývá komparací názorů na nejvýznamnější menšiny České republiky mezi občany města Hodonín a přilehlých obcí. Teoretická část seznamuje čtenáře se základními pojmy, které se daná tematice týkají, s historickým vývojem migrace na území České republiky a přibližuje nejvýznamnější menšiny v rámci České republiky. Praktická část je již zaměřena na samotnou prezentaci výsledků, získaných z dotazníkového šetření.

Klíčová slova: menšiny, migrace, migrační krize, rasismus, Hodonín

Abstract

BUŠTÍK, Tomáš. *Comparison of attitudes towards ethnic minorities in Hodonín and surrounding municipalities.*

This Bachelor thesis is focused on the issue of national minorities. Specifically, it deals with the comparison of views on the most important minorities of Czech republic among the citizens of Hodonín and surrounding municipalities. The theoretical part introduces the basic concepts related to a given topic, historical development of migration in Czech republic and introduces most important minorities in Czech republic. The practical part is focused on presentation of results, obtained from the survey.

Keywords: minorities, migration, migration crisis, racism, Hodonín.

OBSAH

1. ÚVOD.....	7
2. CÍL PRÁCE.....	10
3. ÚVOD DO PROBLEMATIKY NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN A ZÁKLADNÍ POJMY	12
3.1 MENŠINY A VĚTŠINY	12
3.2 MENŠINY A STÁT	12
3.3 PŘEDSUDKY	14
3.4 XENOFOBIE.....	14
3.5 RASISMUS	14
3.6 RASOVÁ DISKRIMINACE	15
3.7 RASOVÉ NÁSILÍ	16
4. MEZINÁRODNÍ MIGRACE.....	17
5. HISTORICKÝ VÝVOJ MIGRACE NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	18
5.1 OBDOBÍ PŘED DRUHOU SVĚTOVOU VÁLKOU	18
5.2 OBDOBÍ MEZI LETY 1945–1989	19
5.3 OBDOBÍ PO ROCE 1989.....	21
5.4 SOUČASNÁ EVROPSKÁ MIGRAČNÍ KRIZE	22
6. NEJVÝZNAMNĚJŠÍ MENŠINY V ČR.....	26
6.1 SLOVENSKÁ MENŠINA	26
6.2 VIETNAMSKÁ MENŠINA.....	27
6.3 ROMSKÁ MENŠINA	29
6.4 RUSKÁ MENŠINA	30
6.5 UKRAJINSKÁ MENŠINA.....	31
6.6 NĚMECKÁ MENŠINA	33
6.7 MUSLIMSKÁ MENŠINA	36
7. STATISTICKÉ METODY	39

7.1	TŘÍDĚNÍ	39
7.1.1	<i>Bodové třídění</i>	39
7.1.2	<i>Třídění podle nominálních znaků</i>	40
7.1.3	<i>Kombinační třídění</i>	40
7.2	TECHNIKY MARKETINGOVÉHO VÝZKUMU	41
7.2.1	<i>Dotazník</i>	42
7.2.2	<i>Typologie otázek dotazníku</i>	42
8.	VLASTNÍ PRÁCE	44
8.1	ZPRACOVÁNÍ DAT	44
8.2	PREZENTACE VÝSLEDKŮ	45
9.	DISKUZE	64
10.	ZÁVĚR	67
11.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY	69
12.	SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ A TABULEK	73
13.	PŘÍLOHY	74
13.1	PŘÍLOHA Č. 1.....	74
13.2	PŘÍLOHA Č. 2.....	79

1. ÚVOD

Problematika menšin je od nepaměti velmi diskutovaným tématem, které zvláště v nynější době je stále intenzivnějším a můžeme se s ním setkat takřka na každém kroku. Jak již z historie víme, soužití majoritní společnosti s menšinami v určité zemi nebylo vždy harmonickým a mnohdy vedlo ke katastrofickým scénářům. Příklady je mnoho, můžeme uvést „Holocaust“ prováděný nacistickým Německem v průběhu druhé světové války a mnoho dalších etnických čistek, které byli praktikovány například ve Rwandě roku 1994, či během války v Jugoslávii, kdy bylo ve Srebrenici vyvražděno 8 tisíc bosenských muslimů.

V souvislosti s těmito událostmi se nabízí otázka, kterou si lidé často pokládají: „Mohou se tyto události znovu opakovat?“, „Je dnešní civilizace natolik vyspělá a tolerantní, aby takovým hrůzným činům předešla?“ Na tyto otázky zřejmě v současnosti neexistuje jasná odpověď a každý z nás si bude muset počkat, až jak budoucnost napoví.

V dnešním prostředí globalizace můžeme v mnohých vyspělých zemích světa spatřovat vysoký podíl přistěhovalých cizinců na domácí majoritní společnosti. Příkladem budiž Spojené státy americké, kterým je pojem multikulturní společnost vlastní, či vyspělé země západní Evropy, které se v posledních desítkách let a zejména v kontextu nynější Evropské migrační krize stávají terčem imigrace z některých zemí Afriky a Asie. Lidé jsou z těchto částí světa nejčastěji vyháněni vlivem chudoby, válečných konfliktů, politické nestability či náboženské nesnášenlivosti, přičemž hlavním motivem migrace u těchto lidí je hlavně zlepšení stávající situace. V těchto souvislostech do budoucna mnozí odborníci předpovídají vlnu migrace do vyspělých zemí, která nemá v naší historii obdoby a jejíž intenzita bude neustále sílit.

Pokud zařadíme do kontextu předchozích slov samotnou Českou republiku, opět můžeme formulovat některé velmi důležité otázky: „Jsou čeští obyvatelé připraveni na zvyšující se přítomnost cizinců v ČR?“ či „Jaký postoj bude v budoucnu zastávat naše vláda vzhledem k sílící migrační krizi Evropy?“

Národnostní struktura obyvatelstva České republiky je výrazněji homogenní, než je tomu tak například v zemích západní Evropy, přičemž na vině je nepochybně ještě nedávný totalitní režim, který izoloval tehdejší Československo a ostatní země Východního bloku od zbytku světa. I v dobách minulého režimu se na území naší země objevo-

vali příslušníci některých menšin, většinou šlo o studenty či pracovníky z ostatních socialistických zemí, avšak tyto menšiny byly výrazně segregovány a čeští občané se s nimi do styku téměř nedostávali. Situace se změnila až po Sametové revoluci, po níž začaly na naše území proudit početnější vlny cizinců, z nichž mnozí se zde usadili na stálo. Není tedy náhodou, že mnozí z českých občanů zaujímají výrazně negativní postoj vůči menšinám, na jejíž přítomnost nejsou z minulosti navyklí. Jako příklad můžeme uvést nesnášenlivost k Romům a v současnosti speciálně k muslimům, jejichž otázka je neustále probírána širokou veřejností i médií. Lze tedy usoudit, že česká společnost není příliš nakloněna ideji multikulturní společnosti.

V otázce národnostních menšin je velmi důležitým faktorem působení politického aparátu v daných zemích. V naší republice je v některých regionech velmi dobře znám pojem ghettoizace, s kterým se potýkají především pohraniční regiony. Vrcholní představitelé těchto regionů se shodují na tom, že úsilí státu řešit tuto situaci je nedostatečné a požadují větší míru decentralizace v rozhodování této věci. Na druhé straně se mnohdy různá politická uskupení v otázce národnostních menšin angažují velmi ochotně, povětšinou v předvolebním období, kdy problematiku menšin zneužívají k získání větší moci v politickém spektru. Příklady tohoto tvrzení můžeme díky dnešní migrační situaci spatřovat téměř v celé Evropě, kde v některých zemích výrazně narůstají sympatie obyvatelstva ke krajně pravicovým stranám, které výrazně vystupují proti přijímání uprchlíků zeměmi Evropské unie.

Další důležitou součástí menšinové politiky je politika integrační, jejímž úspěšným koncem by měla být úplná asimilace cizinců s majoritou určité země a odstranění jazykových či kulturních bariér mezi cizinci a majoritou. Jak se však zdá, integrační politice se ne vždy podaří dosáhnout požadovaných výsledků, její úspěšnost závisí převážně na tom, je-li vůbec cizinec ochoten podstoupit integrační proces. Pokud není, dochází povětšinou k izolaci dané menšiny od majoritní společnosti, jako příklad lze uvést například vietnamskou komunitu, jejíž někteří představitelé jsou díky své obchodní činnosti neustále ve styku s českou majoritou, avšak prolnutí těchto dvou skupin ve společenském životě, tradicích a kultuře je spíše výjimečné.

Dalším důležitým mechanismem v souvislosti k nynější situaci je migrační politika daných zemí. V rámci zemí Evropské unie můžeme spatřovat velké rozdíly v otázce uprchlické pomoci. Zatímco některé země se snaží být nápomocné směrem

k uprchlíkům, jiné zase jakoukoli pomoc jednoznačně odmítají a na migrační krizi reagují rozličnými způsoby, můžeme uvést například střežení hranic či jejich úplné zavření. Je tedy zcela patrné, že tyto události mají velký vliv na budoucí existenci samotné Evropské unie a pokud nedojde k jejich konstruktivním a jednotným řešením, mohou vést k fatálním konsekvencím, například k rozpadu EU.

2. CÍL PRÁCE

Jak již název této bakalářské práce napovídá, hlavním cílem je zkoumání postojů k národnostním menšinám žijícím v České republice obyvateli Hodonína, obyvateli ostatních obcí tohoto okresu a jejich následná komparace. Záměrem je tedy nejen zjištění postojů k menšinám obyvateli Hodonínska jako celku, ale právě porovnání názorů v samotném Hodoníně, jehož občané jsou v interakci s příslušníky daných menšin téměř každý den, a ostatních obcích v okrese Hodonín, které jsou počtem obyvatel daleko menší a jejichž obyvatelé se naopak s menšinami mohou střetávat spíše sporadicky. Data pro výzkum budou získána pomocí kvantitativního dotazníkového šetření na dostatečně širokém souboru obyvatel okresu Hodonín a následně zpracována pomocí vybraných statistických metod. Tato práce se obsahově dělí do dvou částí, teoretické a praktické, které stručně popisují v dalším odstavci.

Smyslem teoretické části je stručné uvedení čtenáře do problematiky národnostních menšin na území České republiky. Nejprve jsou zde vysvětleny základní pojmy, které se k tématu věcně pojí a je třeba jim plně porozumět. Další dvě kapitoly se věnují tématu migrace, první z nich pouze obecně, zatímco druhá uvádí přehled historického vývoje migrace na území dnešní České republiky. Tento vývoj je pro snadnější orientaci rozdělen do čtyř časových horizontů, přičemž poslední z nich je stále aktuální a stručně je v něm popsána nynější migrační krize v Evropě. Na konec teoretické části je uvedeno to nejpodstatnější, tedy samotné menšiny, konkrétně nejpočetněji zastoupené menšiny v České republice, kam byla záměrně zařazena menšina muslimská, jelikož nynější události na poli Evropy napovídají, že bude napříč českou majoritou značně nepopulární, možná i mnohem více, než ostatní uvedené minority.

Praktická část je zaměřena na samotné vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření, které bylo prováděno v městě Hodonín a v okolních obcích. Úvodem je popsán způsob sběru dat a následně přiblížena struktura výzkumného vzorku respondentů pomocí základních identifikačních znaků. Dále jsou již prezentovány výsledky výzkumu. Nejprve jsou vyhodnoceny a slovně okomentovány úvodní otázky, které se obecně týkají problematiky menšin a rasové nesnášenlivosti, přičemž tyto otázky jsou jednoduché na vyplnění a mají stimulovat respondenta k participaci na výzkumu. Následně již dochází k samotné komparaci názorů na menšiny mezi obyvateli Hodonína a přilehlých

obcí. Tyto postojové hodnoty jsou graficky znázorněny pomocí spojnicových grafů a důležité poznatky slovně okomentovány.

3. ÚVOD DO PROBLEMATIKY NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN A ZÁKLADNÍ POJMY

Na úvod teoretické části je třeba definovat některé z pojmů, jež s tematikou národnostních menšin věcně souvisí a v této práci se téměř neustále objevují. S pojmy jako „menšiny“, „xenofobie“ či „rasová diskriminace“ se jistě každý ve svém životě již potkal, nicméně jejich pravý význam a obsah zná jen málokdo. Tato kapitola by tedy měla dát čtenáři základní rozhled v již zmiňované tematice národnostních menšin a zajistit tak chápání významu a obsahu vybraných pojmů.

3.1 Menšiny a většiny

Etnickou menšinou rozumíme skupinu, která je početněji menší než zbytek populace ve společnosti, je politicky nedominantní a je reprodukována jakožto etnická kategorie. O menšině lze hovořit pouze ve vztahu s většinou a naopak, přičemž tento vztah závisí na relevantních systémových hranicích, kterými jsou v současném světě většinou státní hranice. Vztah mezi menšinou a většinou se tedy mění v závislosti na změně státních hranic. Zatímco například Sikhové představují v Indii nepatrnou menšinu, pouze 1,9 % z celkového počtu obyvatel, v Paňdžábu tvoří většinu, přes 60 % populace. Tato skutečnost platí i v opačném případě u skupin, které představují v jedné oblasti většinu, přičemž v druhé mohou být menšinou. Kupříkladu Maďaři tvoří naprostou majoritu v Maďarsku, ale velké skupiny osob, které se považují nebo jsou považovány za Maďary, žijí v jiných zemích, například na Slovensku, jako menšiny (Eriksen, 2012).

3.2 Menšiny a stát

Vzhledem k tomu, že nacionalisté považují některé formy kulturní a etnické rozmanitosti za „nemístné“, definují vládnoucí skupiny etnickou různorodost často jako problém, s kterým je potřeba se „vypořádat“. Těmito procesy bohužel vznikají nejbrutálnější metody, jakými státy otázku menšin řeší, například otevřená genocida či nucené přesídlení. Historicky nejznámějším případem takovýchto činů bylo systematické vyvražďování německých a středoevropských Židů a Cikánů nacistickým Německem v průběhu druhé světové války, souhrnně nazývané „Holocaustem“. Příklady podobných hrůzných činů lze nalézt i v nedávné minulosti, zmínit můžeme pokusy o „etnické čistky“ v bývalé Jugoslávii či systematické vyvražďování kmene Tutsi příslušníky kme-

ne Hutu ve Rwandě v roce 1994. Nucené přesídlování celých etnických skupin prováděli jak severoameričtí kolonizátoři, tak Sovětský svaz za vlády Stalina nebo předkolumbovští Inkové v Andách, kde byli násilně přesídleni Ajmarové. Tyto metody však nejsou po druhé světové válce tak často aplikovány jako dřív, obecně dnes státy ve vztahu k menšinám volí jednu nebo více ze tří hlavních strategií (Eriksen, 2012).

První strategií je tzv. „asimilace“, kdy stát může vyžadovat, aby určité národnostní menšiny opustily své provinční jazyky a rozlišovací znaky partikulární skupinové příslušnosti a začaly se tedy plně identifikovat s lidem státu, ve kterém pobývají. Ačkoli někteří lidé věří, že metoda asimilace pomáhá cílovým skupinám dosáhnout rovných práv a zlepšuje jejich sociální postavení, ve skutečnosti často způsobuje značné utrpení a ztrátu důstojnosti, protože menšiny jsou tímto přesvědčovány, že jejich tradice jsou bezcenné. Dověšením úspěšné asimilační politiky je v konečném důsledku zánik národnostních menšin. V rámci druhé strategie může stát zvolit cestu nadvlády, která s sebou často nese segregaci na etnickém principu. Segregací rozumíme fyzické vyloučení menšiny z většiny, které je často odůvodňováno kulturní méněcenností dané menšiny. Třetí možností státu je překonání etnických nacionalistických ideologií a přijetí ideologie multikulturalismu, ve kterém občanství a plná občanská práva nejsou podmíněna přijetím určité kulturní identity (Eriksen, 2012).

Menšiny mohou reagovat na státní nadvládu rovněž třemi základními způsoby, kterými jsou „loajalita“, „vzepření se“ nebo „odtržení“. Prvním možným způsobem je asimilace, která je celkem častá a ne vždy záleží pouze na vůli příslušníků dané menšiny. V některých případech však není pro etnickou skupinu možné zvolit asimilaci. Příkladem tohoto tvrzení mohou být Afroameričané v USA, kteří nebyli doposud plně asimilováni zejména proto, že barva kůže je v USA důležitým znakem etnicity. Menšiny, kterým je asimilace upírána, mají často horší postavení na trhu práce a mohou být považovány za oběti etnické segregace. V některých případech však skupiny asimilaci aktivně vzdorují a reagují tzv. „konsolidací“, jistou formou stabilizace. Druhý způsob tedy spočívá ve skutečnosti, že menšiny přijmou své druhořadé postavení, nebo se nějakými dalšími způsoby pokouší pokojně koexistovat s národním státem. V tomto případě jsou běžné praktiky, kdy si menšiny vyjednávají omezenou autonomii, například v otázkách náboženství, jazyka nebo místní politiky. Poslední základní možností, která je ve své podstatě nekompatibilní se státními politikami, je odchod nebo odtržení (Eriksen, 2012).

3.3 Předsudky

Předpojatost až předsudky vedou osobnosti ke stylu efektivní či neefektivní komunikace. Předpojatost plyne z hodnotových vzorců chování, zkušeností, tradic, informací a sociální percepce. Závěry a interpretace, které z předpojatosti plynou, jsou často považovány za pravdivé i přes absenci jakýchkoli důkazů. Naše domněnky o lidech bývají často generalizovány díky hodnotám, informacím a zkušenostem s podobnými jedinci. Díky tomuto faktoru často ubližujeme a nedáváme druhému šanci, aniž bychom si to uvědomovali. Mnohé předsudky jsou často sdíleny širokým okruhem lidí, čímž jsou vytvářeny stereotypy. Generalizace nám v dnešním složitém světě často pomáhá. Pokud například řekneme „*Češi mají rádi vepřo-knedlo-zelo*“, nikomu tím neublížíme. Generalizace ovšem začne vadit v tom momentě, kdy někoho hodnotíme na základě jednoho rysu, například barvy kůže. Když druhého odsoudíme za příslušnost k určité skupině či ho dokonce považujeme za méněcenného, jednoznačně mu tím ubližujeme (Šišková, 2001).

Generalizace je považována za velmi nebezpečný jev, avšak díky poskytnutí rychlého náhledu na svět se v komunikaci používá odjakživa. Vlivem nevědomého používání předsudků můžou být vybudovány vysoké bariéry mezi jedinci, kteří žijí vedle sebe. Obranou proti tomuto faktu mohou být kvalitní a fundované informace, které vedou k diferenciaci a konkretizaci (Šišková, 2001).

3.4 Xenofobie

Obecně lze tento termín vymezit jako strach z čehokoli, co je cizí (z řeckého *xénos*-příchozí, *fóbos*-bázeň, úzkost); (Tollarová a kol., 2013).

Jádrem tohoto postoje je nedůvěra k odlišnostem či odchýlkám. Z xenofobie pochází například antisemitismus, a to navzdory faktu, že většina lidí osobně žádného Žida nezná. Silnějším se tento jev stává v případech, kdy se do situace lidí odlišných dostanou ti, kteří se skutečně liší, například fyziognomicky. V našem prostředí jsou typickým příkladem Romové nebo Vietnamci (Alan, 1998).

3.5 Rasismus

Jedná se o ideologii, která vychází z xenofobie a tvoří její nadstavbu. Předpokládá fyzickou a duševní nerovnost lidských ras a rozhodující vliv rasových disparit na histo-

rii a kulturu lidstva. Rovněž rozděluje lidstvo na vyšší a nižší, tudíž méněcenné rasy (Tollarová a kol., 2013).

S jistou mírou nadsázky můžeme rasismus rozlišit na „měkký“ a „tvrdý“. Prvně jmenovaný je spíše latentní společenský postoj, pro který lze použít termíny jako *vylučování*, *omezování* či *rozlišování*. Nejedná se o veřejně hláсанou ideologii, jejímž nositelem by byla jakákoliv organizační seskupení. Tento postoj, jenž v současnosti nejlépe odpovídá situaci v České republice, není odpovědnými subjekty rozeznáván jako rasismus, ale je považován spíše za důvodné výhrady proti životnímu stylu některých minorit. Zdánlivě tedy není v rozporu s principem rovných práv či občanské společnosti, k nimž se Česká republika hlásí. Obvykle je „měkký“ rasismus sdílen širokou veřejností a není označován za nezdravý jev, ale celospolečenskou normu (Frištenská, 1998).

Naproti tomu „tvrdý“ rasismus je agresivní podoba předchozího jmenovaného „měkkého“ rasismu. Jeho projevy již mají podobu veřejně proklamovaných ideologií, např. nacionalismu, fašismu, šovinismu, apartheidu apod. Nositeli těchto ideologií jsou různá společenská a politická organizační seskupení, v krajních mezích dokonce i státní orgány a instituce. Projevy tohoto druhu rasové nenávisti jsou snadno rozeznatelné pro širokou veřejnost. Projevům tvrdého rasismu lze přiřadit termíny jako *rasové násilí*, *podněcování*, *hanobení*, *zášť*, *vyhrožování* a *ničení* (Frištenská, 1998).

3.6 Rasová diskriminace

Obecně se jedná o proces odlišování, vnímání rozdílů a rovněž o výsledky tohoto procesu. Zvláštním případem je sociální diferenciace, v níž jsou popírány zásady rovnosti a obdobného zacházení se všemi členy sociálního útvaru. Mezi tento jev se řadí zejména neoprávněné rozlišování jedinců nebo skupin na základě jejich příslušnosti k určité biologické či sociální kategorii a znevýhodňování jedněch oproti druhým (Frištenská, 1998).

Rasová diskriminace se dá rozdělit na dva typy chování, diskriminaci *úmyslnou* a *strukturální*. Úmyslné chování je směřováno k jednotlivým příslušníkům diskriminované skupiny s konkrétním obsahem, např. upírání určitého zaměstnání. V druhém případě je diskriminace vlastností určitých systémů a procedur, které pak, aniž by chtěly úmyslně diskriminovat určitou handicapovanou skupinu lidí, jsou pro ni obtížně do-

stupné, protože nepočítají s jejími odlišnostmi a možnostmi. Příkladem může být vzdělávací systém, který nebere v potaz jazykové možnosti minorit (Frištenská, 1998).

3.7 Rasové násilí

Tento termín označuje násilné chování s rasovým podtextem, jehož obětí je příslušník rasově odlišné skupiny. V případech rasového násilí je velmi podstatné, že objekt násilí „nemá tvář“, útočník napadá odlišnou rasu a konkrétní oběť je kýmkoliv z této skupiny zaměnitelná. V souvislosti s tímto jevem lze vyjmenovat celou škálu násilného chování, vymezitelná jako zabití, ublížení na zdraví, způsobení škody velkého rozsahu, užití různých druhů násilí, genocidium, pogromy a mnoho dalších. Rozhodujícím faktorem pro tyto násilné činnosti je přítomnost rasového motivu (Frištenská, 1998).

4. MEZINÁRODNÍ MIGRACE

Migraci lze definovat jako časově ohraničený proces přesunu lidí mezi prostory určenými státními hranicemi. Přístup jednotlivých komunit k příchozím migrantům nebo těm, kteří o přístup usilovali, měl v dávné historii i dnes mnohé společné znaky, protože společnost se vždy snažila regulovat příliv cizinců. Nejvýznamnější migrační vlny ve středověké Evropě známe jako „stěhování národů“ (Klausová, 2006).

Současné masivní migrační pohyby mají mnohé příčiny a důsledky. Při opomenutí kvantitativně méně významných typů migrace lze v globálním měřítku mezinárodní migraci označit za tok obyvatelstva z chudého Jihu na bohatý Sever. Z geografického pohledu, bohaté země, převážně západoevropské, USA společně s dalšími tradičními imigračními zeměmi světa přitahují pracovní a také „politické“ migranty na svá území (Drbohlav, 2001).

Hlavními příčinami těchto pohybů jsou hluboké rozdíly v bohatství jednotlivých oblastí, síla jednotlivých ekonomik, životní úroveň daných společností, rozdíly v míře demokracie a politická stabilita. Socioekonomické úrovně obou světů, tedy bohatého Severu a chudého Jihu se dále prohlubují. Tento vývoj zapříčiňuje trvalý a neustále rostoucí migrační tlak, kdy podmínky Jihu, jež není schopen vlastní „modernizace“, vyháňejí jeho populaci na Sever. Situaci komplikují další významné „push“ faktory, které vyháňejí obyvatelstvo z jejich země a také „pull“ faktory, které je naopak do nové země přitahují. Kromě jiného, zejména enormně vysoký přírůstek obyvatelstva, především v Africe a některých oblastech Asie, ekologické katastrofy, jakož i potřeba poznávat nové, vyvolávají mezinárodní migraci. Významnou bariéru pro migraci představují migrační politiky cílových zemí, které se různými způsoby snaží omezovat příliv imigrantů na svá území. Proti silné regulaci imigrace se výrazně staví podnikatelské kruhy vyspělých společností, pro něž představují imigranti levnou pracovní sílu. Navíc díky velmi nízké plodnosti začínají mnohé bohaté společnosti, například západoevropské, výrazně stárnout a v současné době není zodpovězeno, kdo v budoucnu zajistí chod daných ekonomik a spokojený život stále početnějším generacím penzistů (Drbohlav, 2001).

5. HISTORICKÝ VÝVOJ MIGRACE NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

V této kapitole uvádíme exkurz do historického vývoje migrace na území naší země, přičemž tento vývoj je zde rozdělen do čtyř časových horizontů. Nejprve je popsáno období před začátkem druhé světové války, posléze období mezi koncem druhé světové války a pádem komunismu v Československu a období po Sametové revoluci. Na konci této kapitoly je záhodno zmínit právě probíhající migrační tendence směrem k evropským zemím, které se České republiky dosud týkají jen minimálně, nicméně do budoucna na ni a na celou Evropskou unii a její stabilitu mohou mít zásadní vliv.

5.1 Období před druhou světovou válkou

Území dnešního Česka bylo až do začátku 19. století imigrační oblastí. Jednalo se především o kolonizační migraci ze západní Evropy. Nejpočetnější vlny kolonistů přišly na naše území ve 13. století a v průběhu 16. století. Krátkodobé emigrační tendence byly způsobeny především husitskými válkami a třicetiletou válkou (Drbohlav a kol., 2010).

Emigrační tendencí obyvatel Českých zemí se vyznačuje období 1850–1914, kdy došlo k odlivu přes 1,5 milionu Čechů. Nejvíce Čechů směřovalo do hlavního města monarchie Vídně, jiní do průmyslových oblastí v západní Evropě a někteří do USA či Kanady. Před první světovou válkou žilo podle odhadu 1,2 milionu rodáků mimo území Českých zemí (Drbohlav a kol., 2010).

Po první světové válce, přesněji v roce 1921, měla samostatná Československá republika přibližně 10 milionů obyvatel, přičemž 67,7 % tvořili Češi, 30,6 % Němci a 1 % Poláci. Mezi další významné menšiny se řadili Židé a Slováci. Při sčítání lidu v roce 1930 byla v Českých zemích zjištěna přítomnost asi 300 tisíc osob narozených v cizině, jednalo se o 1,9 % celkového obyvatelstva. Většina z nich se však narodila v zemích bývalé rakousko-uherské monarchie, migrace tedy historicky souvisela s tímto státním útvarem. Po první světové válce bylo rovněž Československou republikou přijato asi 20 tisíc ruských emigrantů, většina z nich našla útočiště v Praze, která byla po Paříži druhým největším centrem ruské porevoluční emigrace. Další politické emigranty

představovali němečtí přistěhovalci, kteří přicházeli v 30. letech vlivem nástupu nacismu v jejich zemi (Kubů, Pátek; 2000).

Po přijetí mnichovské dohody se výrazně zhoršilo postavení uprchlíků, kteří museli nově žádat o povolení k pobytu. Těsně před zrodem Protektorátu Čechy a Morava bylo vládním rozhodnutím stanoveno, že imigranti jsou povinni opustit Československo (Baršová, Barša; 2005).

5.2 Období mezi lety 1945–1989

Poválečné období bylo reprezentováno masivními přesuny obyvatelstva, které zasáhly celou Evropu, Československo nevyjímaje. Odhaduje se, že mezi lety 1945–1947 bylo na území Československa v pohybu přes 5 milionů osob, z toho asi 4 miliony na území Českých zemí. Během těchto let došlo ve třech vlnách k odsunu asi 2,8 milionu Němců, především z pohraničních oblastí. Přibližně 90 tisíc Maďarů se z jižních oblastí Slovenska vrátilo do Maďarska a kolem 50 tisíc osob bylo vystěhováno z Československa na Ukrajinu a do dalších zemí tehdejšího Sovětského svazu (Horáková, 2000).

Vylidněné pohraničí bylo postupně osídlováno jak domácí populací, tak i imigranty a krajany ze zahraničí. Mezi lety 1945 a 1949 přišlo do Českých zemí asi 130 tisíc reemigrantů. Nejvýznamnější skupinou bylo přibližně 33 tisíc Volyňských Čechů (Janská, Drbohlav, 2001), dále pak přibližně 12 tisíc bulharských zemědělců, kteří se účastnili osídlování českého a moravského pohraničí, a nakonec kolem 21 tisíc převážně Slováků z Rumunska (Horáková, 2000). Do pohraničí rovněž směřovaly silné imigrační proudy ze Slovenska, které nebyly tvořeny jen Slováky, součástí byli také slovenští Romové a Maďaři. Odhaduje se, že jen během roku 1947 se do Českých zemí přistěhovalo kolem 17 tisíc Romů. Specifickou skupinu imigrantů tvořili řečtí političtí uprchlíci, kteří utekli z Řecka kvůli občanské válce, která se odehrávala v letech 1946–1949 (Otčenášek, 2003).

Charakter migrace v socialistickém Československu byl po roce 1948 velmi specifický, avšak zároveň podobný situaci v zemích sovětského bloku. Došlo k izolaci se zbývající částí světa, omezené byly i kontakty mezi socialistickými zeměmi. Mezinárodní migrace byla reprezentována převážně nelegální formou emigrace do západního

světa, opuštění státu bez úředního povolení bylo nezákonné a trestáno několikaletým odnětím svobody (Barša, Baršová; 2005).

Během let 1948–1968 došlo ke dvěma výrazným emigračním vlnám, důvodem byly politické události. První z nich byl nástup komunistické strany k moci v roce 1948, druhou pak vtrhnutí vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968. Většinu skupiny emigrantů tvořili mladí lidé s průměrným věkem okolo 35 let, kteří hledali místa s lepší životní úrovní, mnozí vycestovali i s rodinami. Nejčastějšími cílovými destinacemi těchto emigrantů bylo Rakousko, Německo, USA nebo Kanada (Drbohlav a kol., 2010).

V polovině 70. let se v československém parlamentu začalo mluvit o nedostatku pracovních sil, což vyústilo k prosazení aktivnější imigrační politiky. Zejména rozvoj pražského průmyslu začínal být nereálný bez získání pracovních sil z vnitrozemí i zahraničí. Důležitou roli sehrála dočasná imigrace učňů a dělníků z ostatních socialistických zemí. Díky mezinárodním dohodám s dalšími socialistickými zeměmi přicházeli do Československa pracovníci z Polska, Vietnamu, Kuby, Angoly, Mongolska, Severní Koreje, Jugoslávie a Maďarska (Fiala et al, 1999).

Československé podniky, zejména průmyslové, zaměstnávaly na konci roku 1989 asi 46 tisíc pracovníků ze zahraničí. Jednalo se o 33,2 tisíce pracovníků z Vietnamu, 6,4 tisíce z Kuby, 4,7 tisíce z Polska, 0,8 tisíce z Mongolska, 0,3 tisíce z Maďarska, 0,2 tisíce z Angoly a další, přičemž 80 % z nich pracovalo na území Česka (Fiala et al, 1999).

Tyto pracovní-migrační projekty byly výrazně regulovány státní mocí. Pro imigranty byla typická segregace od majoritní společnosti, v níž nebyli příliš viditelní. Život těchto imigrantů byl spjat převážně s výrobními závody a s lokalitami hromadných ubytoven. U vietnamské komunity právě tato imigrace v éře socialismu vyústila v „novou“ imigraci z mateřské země po roce 1990 (Drbohlav, 2004).

Specifické postavení zaujímá v migrační bilanci Českých zemí stěhování se Slovenskem. Do roku 1992 se jednalo o vnitrostátní migraci, která se vyznačovala minimem administrativních bariér či restriktivních opatření. V období mezi první a druhou světovou válkou převládal migrační proud z Českých zemí na Slovensko, avšak po roce 1945 se situace zcela obrátila a České země nabývaly se Slovenskem kladného migračního salda (Prokop et al, 1998).

V letech 1945–1948 se slovenští migranti výrazně zasloužili o osídlení českého pohraničí, jejich počet je odhadován na 110 tisíc osob. Během sociální industrializace v 50. letech mířilo mnoho Slováků do průmyslových aglomerací Ostravska a Podkrusnohoří, jednalo se o bezmála 60 % migrantů ze Slovenska. Později, zejména v 80. letech, se díky administrativním a politickým funkcím dostávala do popředí migrační aktivity Praha (Prokop et al, 1998).

5.3 Období po roce 1989

Podmínky pro cestování přes hranice České republiky se zcela změnil v roce 1989, po pádu železné opony. Kromě migrace ve smyslu trvalého přistěhování či vystěhování se rozšířily i další formy mobility. Jednalo se především o dočasné pracovní migrace dlouhodobého charakteru, které jsou dnes evidovány jako nejrozšířenější typ zahraniční migrace. Rovněž došlo k růstu nejrozličnějších druhů krátkodobých, převážně pracovních pohybů přes hranice. Řadíme mezi ně sezónní migraci, pracovní migraci cirkulačního charakteru, kratší pracovní nebo studijní, týdenní nebo denní dojížděku; tato mobilita ovšem není součástí statistiky zahraniční migrace (Bartoňová, 2010).

Význam zahraniční migrace výrazně vzrostl až v polovině 90. let, rostoucí migrační přírůstky mírnily celkové úbytky počtu obyvatel, způsobené převahou mortality nad natalitou mezi českými obyvateli. Od poloviny prvního desetiletí 21. století mají zvýšené migrační přírůstky rozhodující vliv na růst populace České republiky (Bartoňová, 2010).

V roce 1990 vzrostl celkový migrační obrat ve srovnání s průměrem let 1985–1989 o více než třetinu a byl zaznamenán větší obrat mezi Českou republikou a jinými zeměmi než se Slovenskem. Nicméně emigrace převážila počty imigrantů, takže celkový migrační přírůstek včetně migrace se Slovenskem klesl na pouhých 624 osob. Dalším rokem se však situace obrátila a od roku 1991 je Česká republika migračně ziskovou zemí ve vztahu ke Slovensku i ostatním zemím (Bartoňová, 2010).

Druhá polovina 90. let byla charakteristická vzestupem přistěhovaných cizinců, který eskaloval v roce 1999, kdy přišlo do České republiky bezmála 10 tisíc imigrantů. V dalším roce došlo k výraznému poklesu imigrantů. Vliv na tento vývoj měly změny v legislativní praxi, kdy nově přijatá legislativa z roku 1999 byla výrazně restriktivnější,

než tomu bylo v minulosti. Cizinci rovněž změnili přístup k České republice, která už pro ně nebyla pouze zemí tranzitní, ale i cílovou (Drbohlav, 2001).

Konec 90. let a rok 2000 se vyznačoval snižováním intenzity zahraniční imigrace na základě evidence změn trvalého pobytu osob. Celkový počet přistěhovalých v roce 2000 činil 7,8 tisíc osob, což bylo ve srovnání s rokem 1997 o 40 % méně. Důvodem snížení intenzity imigrace v tomto roce byla změna zákona o pobytu cizinců a zpřísnění imigračních předpisů pro imigranty ze zemí východní Evropy (Bartoňová, 2010).

Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 počty cizinců rychle rostly. Zatím nejvyššího obratu zahraniční migrace od samostatné existence České republiky bylo dosaženo v roce 2007, kdy bylo zaregistrováno téměř 125 tisíc pohybů přes hranice a podíl cizinců na migraci byl zcela rozhodující, podíleli se na ní 97 %. Migrační saldo v tomto roce dosáhlo rovněž svého dosavadního maxima, zisk 84 tisíc osob představoval bezmála 2,5 násobek migračního salda z roku 2006 a pětkrát vyšší přírůstek než v roce 2004 (Bartoňová, 2010).

Nejpočetnější proudy imigrantů do České republiky podle státního občanství jsou od roku 2002 takřka neměnné. Nejpočetnějšími představiteli zahraničních imigrantů jsou občané Slovenska a Ukrajiny. Dalšími významnými imigranty jsou Vietnamci a Rusové. Podle pohlaví převažují mezi přistěhovalci muži, jejichž podíl se pohybuje kolem 62 %. Vyšší zastoupení mužů má jednoznačně spojitost s větší nabídkou pracovních příležitostí právě pro muže. Drtivou převahu mezi imigranty mají osoby v produktivním věku.

5.4 Současná Evropská migrační krize

Narůstající počty migrantů směrem k zemím Evropské unie byly patrné již v posledních desetiletích, nicméně od roku 2015 je kvůli masivnímu nárůstu počtu imigrantů přímo zmiňován pojem *Evropská migrační krize*. Nejvíce imigrantů pochází ze zemí Blízkého a Středního východu, subsaharské Afriky a západního Balkánu.

Jako jeden z impulzů pro tuto skutečnost mnozí odborníci jmenují události tzv. *Arabského jara*, které probíhaly nebo stále ještě probíhají v několika arabských státech od konce roku 2010 do současnosti, při nichž došlo k vlně protestů, nepokojů, povstání a revolucí. Mezi konkrétní motivy pro začátek protestů lze zařadit boj proti chudobě,

nezaměstnanosti, špatným životním podmínkám a odpor vůči vládnoucím autoritářským režimům, které se často vyznačovaly korupcí (Mendel, 2016).

Dopady těchto událostí se v jednotlivých arabských státech projeví rozličnými způsoby. V některých zemích došlo k výrazným změnám ve složení vládnoucí sféry či ekonomickým reformám, jinde ovšem situace eskalovala v ozbrojená povstání či propuknutí občanských válek, z nichž některé trvají dodnes. Příkladem země, která je zmíněná občanskou válkou, je Sýrie, kde opoziční ozbrojené skupiny bojují proti vládnoucímu režimu Bašára-al Asada. Spousta odborníků rovněž tvrdí, že právě nedávných událostí v arabských zemích využila ke svému vzniku radikální islámská teroristická organizace Islámský stát, která v krátkém časovém horizontu vojensky získala značné části území Sýrie a Iráku a je zodpovědná za teroristické útoky v Paříži a Bruselu, spáchané v letech 2015 a 2016.

Drtivá většina imigrantů tedy utíká do zemí Evropské unie kvůli špatným podmínkám, které v jejich rodných zemích panují. Jmenovitě jde o chudobu, špatné životní podmínky, války a také náboženské pronásledování. Mezi hlavní cílové destinace imigrantů patří Německo, Francie, Velká Británie, Švédsko či země Beneluxu. Uprchlíci volí tyto země převážně díky skutečnosti, že v nich již žijí jejich příbuzní či známí, a v neposlední řadě také kvůli štědrě nastavené sociální politice těchto zemí.

V roce 2015 požádalo o azyl v zemích Evropské unie celkem 1 255 640 cizinců, přičemž v roce 2014 se jednalo pouze o 626 960 osob, nárůst žadatelů o azyl byl tedy meziročně více než dvojnásobný. V roce 2015 se řadili mezi nejčastější žadatele o azyl v Evropské unii obyvatelé Sýrie (362 775 osob), Afghánistánu (175 230 osob), Iráku (121 535 osob), Kosova (66 885 osob) a Albánie (65 935 osob). Nejvíce žádostí o azyl v roce 2015 obdrželo v rámci Evropské unie Německo (441 800), Maďarsko (174 435), Švédsko (156 110), Rakousko (85 505), Itálie (83 245) a Francie (70 570). V dalších letech se počítá s dalším nárůstem počtu žadatelů o azyl (EUROSTAT, 2016).

Uprchlíká krize a neustále narůstající počty imigrantů se staly hlavním tématem na poli politiky ve většině států Evropské unie. Postoje jednotlivých zemí Evropské unie k řešení této krize lze charakterizovat jako nejednotné a všeobecně je odborníky poukázováno na nepřipravenost situaci konstruktivně řešit. Spory lze spatřovat například v otázce kvót pro přerozdělování uprchlíků, které začaly podporovat především země, které se potýkají s obrovským nátlakem imigrantů ve své zemi, např. Německo či Řec-

ko. Na druhé straně proti kvótám ostře vystupují jiné země, zejména se jedná o země Visegrádské čtverky, tedy Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko. Političtí představitelé těchto zemí spatřují přítomnost imigrantů jako ohrožení vnitrostátní bezpečnosti, zejména v souvislosti s nedávnými teroristickými útoky v Paříži a Bruselu, které obavy z infiltrace představitelů radikálního Islámu do daných zemí ještě zvýraznily. Mnoho evropských politiků je rovněž přesvědčeno o tom, že v rámci celkové migrace jde z velké části o migraci „ekonomickou“, kdy imigranti neprechází před válečnými konflikty, nýbrž se snaží využít příznivého sociálního prostředí v některých zemích Evropské unie, o němž mají před svým příchodem mnohdy zkreslené informace. V této souvislosti je často zdůrazňován fakt, že hlavními cílovými destinacemi imigrantů je jen několik zemí, přičemž o pobyt v jiných zemích nemají uprchlíci zájem a kvóty tedy postrádají objektivitu. S přílivem imigrantů jsou rovněž zaznamenány stupňující se sympatie k nacionálním ideologiím mezi jednotlivými evropskými národy. Jako příklad lze uvést Slovenskou republiku, kde se po březnových volbách tohoto roku dostala do parlamentu strana Mariána Kotleby, Ľudová strana Naše Slovensko, jejíž představitelé ostře vystupují proti současné imigrační krizi.

Co se týče dopadu nynější migrační krize na Českou republiku, je prozatím spíše zanedbatelný, jelikož drtivá většina imigrantů směřuje do jiných zemí a Česká republika se tak stává jen tranzitní zemí.

V roce 2015 požádalo Českou republiku o azyl celkem 1 235 cizinců, v roce 2014 se jednalo o 905 osob. Čili i v České republice byl meziročně zaznamenán nárůst, nicméně v porovnání s počty žadatelů v některých západoevropských zemích jde pouze o nepatrné množství. Mezi hlavní žadatele o azyl v České republice patřili v roce 2015 občané Ukrajiny (565 osob), Sýrie (130 osob), Kuby (125 osob), Vietnamu (55 osob) a Číny (35 osob). Je tedy patrné, že kromě nárůstu žadatelů ze Sýrie je struktura žadatelů podle zemí původu dlouhodobě konstantní (EUROSTAT, 2016).

Stejně jako v ostatních evropských zemích se i v Česku v kontextu s imigračními událostmi zvedla velká vlna nevole majoritního obyvatelstva vůči samotným uprchlíkům. Z tohoto faktu do jisté míry profitují některé z politických stran, které zakládají své volební kampaně převážně na otázce nynější imigrační krize, čímž si do budoucna slibují vyšší počet voličů a větší podíl moci v politickém spektru. Příkladem budiž poli-

tická strana Svoboda a přímá demokracie (SPD), v jejímž čele stojí Tomio Okamura, který také prudce vystupuje proti přijímání běženců, zvláště pak muslimského etnika.

Jak již vyplývá ze samotného dotazníkového šetření, většina českých občanů spatřuje nynější příliv imigrantů jako bezprostřední ohrožení bezpečnosti v České republice i celé Evropě. Rovněž bylo od začátku předpokládáno, že muslimské etnikum se mezi Českými obyvateli nebude těšit velké oblibě, což odpovědi samotných respondentů potvrdily. Mezi hlavní důvody, proč tomu tak je, lze řadit naprosto odlišnou kulturu, která je v absolutním rozporu s kulturou České republiky, dále nepřizpůsobivost a obavy z teroristických útoků, které v listopadu loňského roku a letos v březnu otřásly Paříží a Bruselům. Po druhém zmiňovaném útoku byl dokonce v České republice vyhlášen první stupeň ohrožení terorismem, což znamenalo nasazení několik set členů Armády ČR, kteří začali pod velením Policie ČR chránit důležitá strategická místa a nejvíce frekventované lokality.

6. NEJVÝZNAMNĚJŠÍ MENŠINY V ČR

Česká republika se stala především po Sametové revoluce destinací pro mnohé cizince, kteří do země přicházeli a přichází z rozličných důvodů. V souvislosti s dnešními migračními trendy se do budoucna počítá s enormně velkým nárůstem imigrace a přítomností různých národnostních menšin jak v Evropě, tak i na území České republiky, což může vyvolat problémy především v soužití s těmito menšinami v podobě zvýšené radikalizace majoritních společenství, projevy rasismu a rasové nenávisti.

V následující kapitole uvádíme výčet nejvýznamnějších a nejpočetněji zastoupených národnostních menšin v České republice, popsána je rovněž historie migrací těchto menšin do naší země, jejich početní zastoupení, vztahy k české majoritě a stereotypy české společnosti směrem k těmto menšinám. Takto je zde popsána menšina Slovenská, Vietnamská, Romská, Ruská, Ukrajinská, Německá a Muslimská. Poslední zmiňovaná menšina byla do výčtu vložena zcela záměrně, přestože nepatří mezi nejpočetněji zastoupené v rámci České republiky, nicméně vzhledem k nynější výrazné nevoli evropských společenství vůči Muslimům je vhodné tuto minoritu přiblížit a zařadit ji i do zkoumání veřejného mínění, které je součástí praktické části této bakalářské práce.

6.1 Slovenská menšina

Přítomnost Slováků v České republice historicky přesahuje období vzniku společného státního útvaru. Slováci žili na území dnešní České republiky takřka od nepaměti. Slováci přicházeli na území českých zemí od 19. století především za prací. Jejich osídlování bylo soustředěno především v silně industrializovaných oblastech (Ilona Plevová a kol., 2011).

Spojení obou zemí však vytvořilo ideální podmínky pro oboustrannou pracovní migraci. Proud migrace slovenských obyvatel do českých zemí reflektovaly rozdílné politické, hospodářské a sociální podmínky obou zemí (Mgr. Ezzedine-Lukšíková, 2005).

Příliv Slováků do českého prostředí lze rozlišit ve třech hlavních proudech. Účelem výchozího migračního proudu v letech 1945-1947 bylo osídlení pohraničí, odkud byli vyhnáni Němci. Na něj bezprostředně navazoval druhý proud, který neměl takové specifické příčiny. Jeho hlavní směry se zachovaly do roku 1950, kdy po únorovém

převratu v roce 1948 vyvolala politicko-strategická koncepce vlnu tzv. průmyslových migrací, kterou lze považovat za třetí proud migrace Slováků do českých zemí. Tento příliv slovenských pracovníků směřoval do nejvíce rozvíjených průmyslových regionů, jakými bylo Ostravsko a severočeská uhelná oblast. Nemalá část slovenských pracovníků přicházela do českých podniků získat zaškolení a kvalifikaci (Mgr. Ezzedine-Lukšíková, 2005).

Během tzv. Mečiarova režimu v devadesátých letech se výrazně změnily příčiny stěhování. Z politických důvodů vzrostla migrace slovenských občanů s vysokoškolským vzděláním, politiků, umělců i novinářů (Mgr. Ezzedine-Lukšíková, 2005).

Největším specifikem současných migračních trendů slovenských občanů do České republiky je jejich profesní a vzdělanostní struktura. Oproti poválečnému období nyní začíná převažovat migrace kvalifikované síly a inteligence. V souvislosti s touto skutečností varují někteří odborníci před vznikem fenoménu tzv. „brain drain“ (doslovně přeloženo jako „odtok mozků“), který může mít neblahé následky na zdravotnictví a vědu (Mgr. Ezzedine-Lukšíková, 2005).

Příslušníci slovenské komunity jsou geograficky rozptýleni po celé zemi, avšak stejně jako u představitelů jiných menšin, žijících v České republice, převládá osídlování Prahy a Brna, případně pak Ostravy. Uplatňují se na podobná místa jako čeští občané, tedy na stálá zaměstnání. Velmi specifickou skupinou Slováků v České republice tvoří studenti, kteří od roku 1999 smí používat slovenštinu v průběhu studia a nemusejí platit školné. Tato skutečnost znamenala prudký nárůst počtu slovenských studentů na českých školách (Mgr. Ezzedine-Lukšíková, 2005).

Vzhledem ke společné historii obou národů, jakožto i kulturní, jazykové a geografické blízkosti jsou mezi majoritními Čechy a slovenskou menšinou vykazovány dobré mezietnické vztahy. Kladné postoje vůči Slovákům potvrzují výzkumy veřejného mínění, kde se tradičně Slováci objevují na prvních místech v žebříčcích sympatie či oblíbenosti (Mgr. Ezzedine-Lukšíková, 2005).

6.2 Vietnamská menšina

Vietnamští občané začali přijíždět ve větším počtu do Československa v padesátých letech 20. století, kdy byly navázány diplomatické vztahy mezi Vietnam-

skou demokratickou republikou a naší zemí. V rámci mezinárodní pomoci válkou postiženému Vietnamu k nám v roce 1956 přijíždí skupina sta dětí a sirotků, kterým zde mělo být poskytnuto základní vzdělání, případně i následující odborné vzdělání (Kocourek, 2001).

Vietnam sužovala období válečné i hospodářské krize, krize zdravotní péče a vzdělávání. Z těchto příčin využíval možnosti vzdělávání svých pracovních sil v zahraničí. Na základě mezivládních dohod do Československa přijížděli studenti odborných průmyslových škol a škol vysokých, kteří byli brzo následováni prvními praktikanty a studenty postgraduálního studia. Ročně se jednalo o 20–50 osob, jejich počet byl omezován kvótami pro přijímání zahraničních studentů. V roce 1966 k nám na základě žádosti podané vietnamskou stranou přichází 2100 technických kádrů a kvalifikovaných dělníků na vyškolení. Díky vzájemným dohodám, které byly podepsány v šedesátých a sedmdesátých letech, bylo v roce 1981 na území ČSSR již asi 30 tisíc vietnamských občanů (Kocourek, 2001).

Po politickém převratu v roce 1989 se přední politici Československa začali obracet zády k bývalým spolupracujícím zemím Rady vzájemné hospodářské pomoci. Česká republika finančně vyrovnala své nesplněné závazky vůči Vietnamu a přerušila téměř veškeré mezistátní vztahy (Kocourek, 2001).

Od devadesátých let přijíždí Vietnamci do České republiky z jiných důvodů, než za studiem či praxí. Spolu se svými rodinami se zde živí obchodní činností v podmínkách našeho tržního hospodářství (Kocourek, 2001).

Nejvýraznějším rysem vietnamské komunity u nás je její uzavřenost, která je dána především velkou odlišností obou kultur. Bez intenzivního styku příslušníků obou etnik tento kulturní šok nelze snížit. Další příčinou je jazyková bariéra, která rozhodně nepřispěla k tomu, aby se vietnamští občané hlouběji seznámili s Čechy. Právě tato uzavřenost vedla k mnoha pověrám a předsudkům. Češi se často obávali, že Vietnamci mohou být zdrojem různých chorob (Kocourek, 2001).

Dalším faktorem, který má na svědomí uzavřenost komunity, je institut „zástupce“ fungující dodnes. Společně s vietnamskými pracujícími často přijížděli tzv. tlumočníci nebo organizátoři, kteří měli za úkol vyřizování veškerých problémů komunity na našich úřadech. Ani při oficiálních jednáních tedy nedocházelo k přímé interakci mezi

Vietnamci a Čechy. Je potřeba zmínit také politickou situaci, vietnamská ambasáda pečlivě dbala na to, jakým způsobem se zde vietnamští občané chovají (Kocourek, 2001).

V devadesátých letech se zaměření Vietnamců obrací spíše k obchodu. Vznikají nové velkoobchody a tržnice, ve kterých se často obchodní vztahy odvozují od asijských tradic. Vzhledem k prostředí, ze kterého k nám Vietnamci přicházejí, jsou znát jejich obavy a nedůvěra k oficiálním institucím (Kocourek, 2001).

Od padesátých let dodnes nebyly vzájemné vztahy Vietnamců a Čechů příliš posíleny z jedné ani z druhé strany (Kocourek, 2001).

6.3 Romská menšina

Historie dnešních Romů je spjata s indickým subkontinentem, kde žili a po mnoho století provozovali svá kočovná řemesla jejich předkové. Jejich následné putování do Evropy trvalo celá staletí, písemné záznamy o romské historii lze nalézt v archivech a kronikách středověkých evropských měst a klášterů. V Evropě byli zpočátku Romové vítáni, přinášeli na šlechtické a panovnické dvory zajímavé informace o vzdálených zemích, hudbu a některé nové technologie (Sekyt, 2001).

Nicméně brzy došlo k jejich pronásledování ze strany církve a světské moci. Mezi hlavní příčiny lze vyjmenovat nevěrectví, čarodějnictví, přisuzování špionáží nebo loupežnictví (Sekyt, 2001).

Mnohem horší se však později ukázala vyhlazovací politika nacistického Německa. Velká část západoevropských Romů skončila v koncentračních táborech, východoevropským Romům byl podobný osud připravován (Sekyt, 2001).

Ani po roce 1945 se však osudy Romů příliš nezměnily. Na východě i západě Evropy se stali objektem nedobrovolné asimilační politiky a manipulace (Sekyt, 2001).

Devadesátá léta 20. století přináší Romům základní politická práva, jsou uznáváni jako národnostní menšina, považováni za neteritoriální národ a stávají se subjektem vlastních dějin (Sekyt, 2001).

Většina Romů, kteří dnes žijí v České republice, přišla mezi lety 1945–1993 ze Slovenska. Po druhé světové válce u nás zůstalo jen 600 osob (Sekyt, 2001).

První vlna přistěhovalců přišla po druhé světové válce na základě vlastního rozhodnutí. Do České republiky se stěhovali s celými rodinami, většinou do pohraničních oblastí, odkud bylo vysídleno německé obyvatelstvo. Tito „starousedlíci“ si uchovali

svůj jazyk i tradice, s ostatními obyvateli se sžili a dodnes s nimi většinou nemají vážnější problémy (Sekyt, 2001).

K druhé vlně přistěhovalectví došlo v padesátých a šedesátých letech 20. století při organizovaných nábořech na stavby a do těžkého průmyslu, které byly prováděny v osadách po celém Slovensku. Tito povětšinou mladí muži se zpravidla nevrátili na Slovensko, přivezli si odtud nevěsty a založili rodiny v České republice. Typickými znaky pro tuto skupinu jsou nedokonalá znalost vlastní kultury i romského jazyka. Jejich snaha o dobrovolnou asimilaci se nesečkala s přílišným úspěchem, většinová společnost je nepřijímá za vlastní a mají s ní mnoho problémů (Sekyt, 2001).

Třetí vlna byla stěhována pod silným nátlakem při uplatňování usnesení vlády č. 502 z října 1965, o likvidaci cikánských osad, čtvrtí a ulic. Mnozí z těchto Romů se dodnes z následného kulturního šoku a pro ně netypického životního stylu nevzpamatovali. Záměrně byli rozptylováni z jedné osady do co nejvíce míst a následné pokusy o sestěhování se jim nikdy zcela nepodařily. Proto z velké části ztratili a nadále ztrácejí své tradice i jazyk. Právě tato skupina Romů je v České republice nejproblémovější, českou společnost považují za nepřátelskou, což platí i v opačném případě (Sekyt, 2001).

Od roku 1990 mnozí z českých Romů odcházejí do západních zemí, kde se pokoušejí usadit. Do České republiky přicházejí jednotlivci, ale i skupiny Romů z Rumunska, bývalých zemí SSSR, bývalé Jugoslávie a ze Slovenska, kteří se zde pokoušejí získat azyl nebo se přes naši zemi snaží dostat dál na západ (Sekyt, 2001).

6.4 Ruská menšina

Ruská menšina v České republice je velmi specifickou a česká majorita na ni nahlíží dvojím metrem, přičemž tyto stereotypy jsou ve velké míře ovlivněny zkušenostmi z minulosti. Zdaleka nejhorší zkušenosti a z nich plynoucí vztahy k ruské menšině má především generace pamětníků srpnové okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968. Dnešní mládež, která nezažila éru komunismu v Československu, vnímá ruskou menšinu značně pozitivněji.

Ve velkém množství přišli Rusové do České republiky ve dvacátých letech 20. století v důsledku komunistického puče v Rusku. Jen z Krymského poloostrova tehdy odešlo přibližně 150 tisíc lidí do exilu. Druhá vlna přistěhovalectví následovala o něko-

lik let později a tvořily ji většinou manželky ruských studentů. Zdaleka nejsilnější vlnou se stala poslední, kterou rozpoutal rozpad Sovětského svazu (www.vlada.cz).

V současnosti se ruská menšina svým počtem řadí mezi nejvýznamnější v České republice, ovšem ještě v nedávné době tvořili menšinu vůbec nejpočetnější, kdy těsně před Sametovou revolucí pobývalo v Československu v rámci jeho okupace 73 a půl tisíce ruských vojáků a přibližně 40 tisíc jejich rodinných příslušníků (Pešková, 2006).

V dnešní době je geografické osídlení České republiky Rusy celoplošné. Městy s největší mírou koncentrace jsou Praha, Karlovy Vary, Brno a některá další velká města. Ruskojazyčná minorita je značně roztříštěna, jednotlivé skupiny si navzájem nedůvěřují, odlišují se životními postoji, zkušenostmi a politickou orientací (www.vlada.cz).

Podle českého statického úřadu se v roce 2014 nacházelo v České republice celkem 34 416 osob ruské národnosti, z nichž více než 60 % pobývalo v Praze (ČSÚ, 2015).

K ruské komunitě v České republice se vážou dva specifické rysy, které předurčují jejich svébytné postavení. Prvním rysem je stále patrný negativistický postoj české společnosti vůči všemu „ruskému“. Tato skutečnost pramení zejména z nezapomenutelné invaze vojsk Varšavské smlouvy na území Československa v roce 1968. Tyto negativistické postoje mohou mnohdy postihovat i příslušníky dalších postsovětských zemí. Druhým negativně vnímaným fenoménem jsou projevy novodobé éry „ruského mafiánství“, které bývá v dnešní době srovnáváno s tradiční italskou mafií (Drbohlav a spol., 2001)

6.5 Ukrajinská menšina

První zmínky o přítomnosti Ukrajinců v Čechách pochází z 16. a 17. století, kdy jednotlivci nebo skupiny přicházeli zejména ke krátkodobým pobytům z území, která byla tou dobou součástí polsko-litevského nebo moskevského státu. Připojení západoukrajinského území k habsburskému státu koncem 18. století však znamenalo markantnější přísun Ukrajinců (Zilynskyj, Kočík; 2001).

Na počátku 20. století se nejaktivnějšími představiteli ukrajinského společenského a kulturního života v Čechách stali vysokoškoláci, kteří přišli studovat nejprve na vysokou školu báňskou v Příbrami, kde rovněž vznikl první ukrajinský spolek na našem

území. Druhá skupina přistěhovaných byla složena sezonními dělníky, které ze své země vyhánělo relativní přelidnění a nedostatek půdy (Zilynskyj, Kočík; 2001).

Mezi lety 1914 a 1918 počet Ukrajinců v Čechách a na Moravě dále rostl, protože Ukrajinci byli nuceni bojovat na obou stranách východní fronty. Početným byl také proud civilních uprchlíků, kteří odcházeli z frontové oblasti a nacházeli dočasná útočiště v uprchlických táborech v Chocni a Svatobořicích (Zilynskyj, Kočík; 2001).

Mnohem početnější vlna ukrajinských emigrantů dorazila do nezávislého Československa na počátku dvacátých let 20. století, po neúspěšném ukrajinském ozbrojeném boji za nezávislost. Za pomoci poskytnuté finanční podpory od Československého státu bylo na našem území založeno několik ukrajinských vysokých škol. Část ukrajinských emigrantů postupně nabyla české občanství a pomalu vrůstali do českého prostředí. Nejmarkantnější byl tento jev v případě obyvatel meziválečné Podkarpatské Rusi, kteří se od roku 1918 stali českými občany. Pro soubor těchto migrantů se používal výraz „Rusíni“, část z nich se však hlásila k ukrajinské národnosti (Zilynskyj, Kočík; 2001).

Situaci všech českých Ukrajinců zhoršil rok 1939, kdy byly v březnu ovládnuty České země nacistickým Německem. Gestapo ukončilo činnost většiny emigrantských spolků a zbylé ukrajinské školy pracovaly během války ve velmi obtížných podmínkách. I přes to přicházely na české území další skupiny Ukrajinců, jednalo se převážně o politické uprchlíky, kteří nehodlali žít v podmínkách stalinského režimu. Jakmile se ukázalo, že sovětská armáda obsadí v rámci zatlačování německé armády i české území, opustila velká část Ukrajinců na jaře 1945 naši zemi a novým útočištěm se pro ně stala americká okupační zóna Německa. Konec druhé světové války znamenal zánik zbylých ukrajinských škol a v roce 1948, brzy po únorovém převratu byly zlikvidovány i poslední ukrajinské organizace (Zilynskyj, Kočík; 2001).

Po událostech z konce roku 1989 se znovu uvolnil prostor pro činnost spolků národních menšin. Na jaře roku 1990 vzniklo Sdružení Ukrajinců v České republice, které se pokusilo obnovit dřívější kulturní a spolkové aktivity (Zilynskyj, Kočík; 2001).

Současná ukrajinská minorita je v České republice reprezentována dvěma skupinami. První z nich je „tradiční“ skupina Ukrajinců, kteří žijí v Čechách převážně již několik desetiletí a vlastní české občanství (Zilynskyj, Kočík; 2001).

V druhém případě se jedná o „novou“ skupinu Ukrajinců, skládající se z osob, které v České republice pracují či podnikají. Jejich charakteristickým znakem je přízni-

vější věková struktura. Ve většině případů tito lidé nevlastní české občanství, využívají pouze krátkodobé či dlouhodobé povolení k pobytu v České republice a snaží se vylepšit sobě i svým rodinám finanční situaci (Zilynskyj, Kočík; 2001).

6.6 Německá menšina

První masivnější přílivy německého obyvatelstva na území českých zemí lze datovat k 11. až 13. století, kdy probíhala velká kolonizace. Němečtí kolonisté osídlovali zejména horské pásmo od Jeseníků přes Krkonoše, Krušné hory až po Šumavu a nížinnou oblast Podyjí. Vzhledem k tomu, že přicházeli z různých oblastí, netvořili tak homogenní uskupení a hovořili odlišnými dialekty německého jazyka. Do českých zemí přinášeli nové výrobní, zemědělské a stavitelské postupy, šířili rovněž německý jazyk a kulturu. Další příliv německého obyvatelstva se odehrával v 16. a 17. století a byl spojen s ekonomickým, demografickým a náboženským vývojem (Kokaisl a kol., 2015).

Od druhé poloviny 18. století dochází u českého obyvatelstva k tzv. národnímu obrození, které se vyznačovalo silnými emancipačními snahami českého obyvatelstva, přičemž revoluční rok 1948 je pokládán za přelom dlouhotrvajícího společného soužití Čechů a Němců. Zatímco první fáze revoluce se vyznačovala jednotou Čechů a Němců, přípravných jednání všenněmeckému sněmu ve Frankfurtu nad Mohanem se česká strana v čele s Františkem Palackým již neúčastnila, oba národy se vydaly odlišnou cestou a společná koexistence těchto dvou národů v rámci Habsburské monarchie začínala být konfliktní (Kokaisl a kol., 2015).

Po rozpadu Rakouska-Uherska se ocitly početné národnostní skupiny na území nových států v pozici menšin, mezi nimi i Němci v českých zemích, kteří usilovali o připojení území obývaného německým obyvatelstvem k Německému Rakousku a s ním pak k budoucí Německé říši. Den po vyhlášení Československé republiky se němečtí poslanci sešli ve Vídni a vyhlásili odtržení pohraničních oblastí od československého státu, přičemž se odvolávali na sebeurčovací právo národů. Československá vláda na tyto události reagovala vojenským obsazením pohraničí. Nespokojenost německého obyvatelstva se znovu projevila 4. března 1919, kdy probíhaly v pohraničních oblastech manifestace za právo na sebeurčení, a na některých místech došlo ke střetu s československým vojskem, přičemž mělo být zabito 52 Němců a šest zástupců bezpečnostních sil (Kokaisl a kol., 2015).

Ústava z roku 1920 a s ní související zákony, jež se opíraly o občanský princip, přiznaly etnickým menšinám, tedy i té německé, práva individuální, záruku specifických kolektivních práv však neobsahovaly. Výrazným omezením pro německou menšinu bylo jazykové nařízení z roku 1926, které ukládalo všem Němcům, působícím ve státních a veřejných službách, povinnost absolvovat zkoušky z češtiny. Jako diskriminaci vnímali Němci rovněž pozemkovou reformu z roku 1919, která znevýhodňovala pozici německých firem při přerozdělování státních zakázek. Vyvrcholením pak byla světová hospodářská krize, která nejhůře postihla hustě osídlená okrajová území českých zemí, kde byl soustředěn lehký průmysl, který zaměstnával většinu Němců. V letech 1932 až 1938 tak dosáhla nezaměstnanost mezi německým obyvatelstvem třikrát vyšší míry v porovnání s českým obyvatelstvem, byla také provázána velkým strádáním a hladem. Jelikož Adolf Hitler dosáhl odstranění nezaměstnanosti v Německu skrytým zbrojením, v Československu začalo díky špatným podmínkám stále více Němců sympatizovat s německým nacismem. V roce 1938 vypukla tzv. sudetská krize, během níž většina německého obyvatelstva podporovala henleinovské hnutí a jeho snahu připojit pohraničí k hitlerovskému Německu. Vrcholem pak bylo podepsání Mnichovské dohody, které se odehrálo 29. září 1938 a československé pohraničí bylo tímto postoupeno Německu. V důsledku pronásledování Židů, Čechů a německých odpůrců hitlerovského režimu začalo mnoho obyvatel opouštět své domovy nebo z nich bylo přímo vyháněno (Kokaisl a kol., 2015).

Podle Zimmermanna (2001) se jednalo k prosinci 1938 o 151 997 osob, přičemž 11 647 bylo německé národnosti. 15. března 1939 došlo k okupaci zbytku českých zemí a byl vyhlášen protektorát Čechy a Morava, což ještě výrazněji umocnilo negativní postoj vůči Němcům.

Konec druhé světové války s sebou přinesl nucené vystěhování německého etnika z poválečného Československa. Krátce po skončení Květnového povstání českého lidu nastala první fáze vysídlování, která byla doprovázena velmi tvrdým a nelidským zacházením s Němci. Po Postupimské konferenci vítězných mocností nastala druhá fáze vysídlování, kdy bylo organizovaným způsobem přesídleno 1 447 000 Němců do americké okupační zóny a 786 000 do sovětské. Celkově byly z Československa vysídleny zhruba 3 miliony německy hovořících osob (Kokaisl a kol., 2015).

Na konci roku 1946, po ukončení hlavní etapy vysídlování, zůstalo v obnoveném Československu kolem 200 tisíc osob německého původu. Probíhaly však tzv. dodatečné odsuny, během nichž až do roku 1951 odcházely dílčí skupiny německého obyvatelstva z řad uznaných antifašistů a především pak v rámci akce slučování rodin, která dostala název "akce Link", a využilo jí téměř 17 tisíc Němců, kteří odešli do západního Německa. Mezi lety 1947 a 1949 se Němců rovněž dotýkal tzv. vnitřní odsun, tedy násilný rozptyl německého etnika do vnitrozemí, přičemž vedle snahy o etnickou homogenizaci pohraničí byla důvodem této migrace rychlejší a efektivnější asimilace Němců, kteří byli přesídlováni na těžké zemědělské práce, práce v lesnictví a hornictví. Tento přesun se podle odborníků dotkl zhruba 30 až 40 tisíc osob (Kokaisl a kol., 2015).

Při prvním poválečném sčítání lidu v roce 1950 se k německému etniku přihlásilo 159 938 osob, tedy pouze 1,8 % obyvatelstva českých zemí. Odhaduje se však, že ve skutečnosti bylo číslo poněkud větší, jelikož mnoho Němců svou národnost kvůli předchozím negativním zkušenostem zapřelo (Kokaisl a kol., 2015).

S nástupem komunistického režimu v Československu došlo ke zklidnění poválečných nálad, a to i z toho důvodu, že se Německá demokratická republika stala součástí Východního bloku. Ústava z roku 1948 zaručovala všem občanům rovnost před zákonem a v sociální oblasti, tedy i těm Němcům, kteří již nabyli československého státního občanství. Začala se rovněž odbourávat různá omezení, jako například používání němčiny na veřejnosti a německým dětem byl umožněn přístup ke vzdělání v českých školách, což bylo vzhledem k nutnosti ovládat češtinu velmi složité. Jelikož bylo obnovení německého školství v první polovině padesátých let zamítnuto, muselo si mnoho mladých Němců osvojit češtinu. V těchto ztížených podmínkách tedy nebylo jednoduché zachovat si německou identitu a někteří Němci tuto situaci řešili vystěhovalectvím. Silnou vlnu emigrace pak přinesly především roky 1968 a 1969, kdy jako důvod stěhování bylo většinou uváděno slučování rodin. Přijetím ústavního zákona č. 144/1968 Sb., o postavení národností v ČSSR, byla nejen německému obyvatelstvu přiznána menšinová práva, mezi které se rovněž řadilo právo na vzdělávání v rodném jazyce, což už v případě německého obyvatelstva nebylo možné, z důvodu nedostatečného počtu německy mluvících dětí. Změna politických poměrů dala vzniknout Kulturnímu sdružení občanů ČSSR německé národnosti, které se však brzy stalo nástrojem normalizační politiky a ideologického formování Němců v Československu. Německá

skupina se tehdy potýkala s problémy roztržitého osídlení, nepříznivé věkové i pohlavní struktury a díky pokročilé asimilaci se rovněž projevil odklon od německého jazyka coby jazyka mateřského (Kokaisl a kol., 2015).

Pád komunistického režimu přinesl významné změny jak v oblasti vzájemných česko-německých vztahů, tak pro samotné německé obyvatelstvo. Vzniklo několik nových svazů usilujících o oživení identity německého obyvatelstva, avšak těmto organizacím se nedaří zajistit mladou nastupující generaci, která by byla budoucí zárukou životaschopnosti skupiny. Nadále pokračuje početní úbytek obyvatel hlásících se k německé národnosti, přičemž stále přetrvává problém roztržitého osídlení, neúplné sociální skladby a nepříznivé demografické a vzdělanostní struktury (Kokaisl a kol., 2015).

Dle pravidelného sčítání obyvatelstva se v roce 1991 přihlásilo k německé národnosti 47 789 osob, předpokládalo se však, že skutečné číslo je o něco větší, jelikož se mnoho Němců vlivem traumatických zkušeností z minulosti radši k německé národnosti nepřihlásilo. V roce 2001 se pak jednalo o 39 106 osob a v rámci posledního sčítání lidu v roce 2011 se k německé národnosti přihlásilo pouze 18 685 osob, tedy zhruba o polovinu méně, než při předchozím sčítání. Nejvíce Němců žije v Karlovarském a v Ústeckém kraji (Kokaisl a kol., 2015).

6.7 Muslimská menšina

Téma muslimské menšiny či muslimů samotných je dnes velmi diskutovaným, přičemž samotní příslušníci tohoto etnika se jak v Česku, tak i ostatních evropských zemích netěší příliš velké oblibě. Jednou z příčin těchto silně negativních postojů vůči muslimskému etniku je probíhající Evropská migrační krize, kdy právě enormní počet imigrantů z muslimských zemí blízkého východu a Afriky usiluje o přesun do vyspělejších zemí Evropské unie, především Německa, Francie a Velké Británie. Dalším důležitým faktorem nedůvěry k tomuto etniku je obava z projevů radikálního islamismu, jehož hlavním představitelem je v současnosti Islámský stát. Tuto skutečnost nejvíce umocnily nedávné teroristické útoky, k nimž se přihlásili přívrženci Islámského státu. První z nich byl spáchán v Paříži, dne 13. listopadu 2015, a zahynulo při něm 127 lidí, druhý pak 22. března 2016 v Bruselu, jenž si vyžádal 32 obětí. Mezi další činy muslimských imigrantů v Evropě, které jsou v absolutním rozporu s evropskou mentalitou, můžeme

uvést nedávný případ masivního sexuálního obtěžování německých žen, jenž se odehrál v Kolíně nad Rýnem při oslavách příchodu Nového roku 2016. Ačkoliv se zatím výše zmíněná migrační krize přímo nedotýká České republiky a muslimská menšina je v rámci naší země spíše tou méně významnou co do počtu, je třeba tuto menšinu přiblížit, jelikož je nyní v kontextu současných událostí asi nejméně oblíbenou minoritou mezi českými občany.

Podle Pavlíkové (2012) představitelé muslimských migrantů přicházejí do České republiky a zemí Evropské unie z různých zemí, sociálních vrstev i z odlišných důvodů. Velká skupina je tvořena migranty, kteří byli nuceni ze svých zemí utéct před pronásledováním a jinými nesnesitelnými podmínkami. Tito utečenci začínají svůj život ve velice chudých poměrech, většinou v uprchlických táborech. Po případném udělení azylu je jim nabídnuto bydlení podle potřeby a přiznány sociální dávky.

Druhou skupinou, jejíž členové mají v porovnání s uprchlíky po příjezdu do České republiky nesrovnatelné zkušenosti, jsou např. studenti či lidé, kteří přišli z důvodu práce v oboru nebo ve firmě na manažerské pozici. Absolutní neznalost reálií České republiky však svazuje obě zmíněné skupiny (Pavlíková, 2012).

Pro všechny je rovněž velkým problémem jazyková bariéra. Znalost anglického jazyka může být pro migranty určitou výhodou. Nicméně v každodenním kontaktu jim angličtina pomáhá spíše na pracovištích, méně pak v bydlišti, se sousedy a s velkou částí převážně starších českých občanů (Pavlíková, 2012).

Své tradice a zvyky zpočátku muslimové vnímají jako obranu proti absolutně odlišnému prostředí, kde se jejich samozřejmosti stávají zvláštními a nepochopenými (Pavlíková, 2012).

Muslimové jsou si velmi dobře vědomi, že jsou v České republice menšinou, která je navíc pro majoritní společnost poměrně specifická, zvláštní a neznámá. Sami sobě ukládají, že je jejich úkolem informovat české občany o své kultuře a náboženství. Slabé projevy rasismu u české populace omlouvají neznalostí a mají k nim poměrně vysokou toleranci. Rasismus je také muslimy přisuzován konkrétnímu nekulturnímu prostředí (např. hospody), kterému ovšem není velký problém se vyhnout (Pavlíková, 2012).

Osobní zkušenost s rasismem mají nejvíce Arabové, jde čistě o rasu bez ohledu na vyznání. Většina Čechů předpokládá rovnítko mezi Arabem a muslimem. Dotázání

muslimové jsou si vědomi, že tento problém mají i čeští občané s arabskými předky i ti z multietnických rodin (Pavlíková, 2012).

7. STATISTICKÉ METODY

V této kapitole budou popsány statistické metody práce, které jsou následně využity v praktické části této bakalářské práce. Nejprve budou definovány vybrané statistické metody, konkrétně metody třídění, které jsou nezbytné pro statistické zpracování odpovědí respondentů z dotazníkového šetření, a následně metody závislosti slovních znaků, zejména jednotlivé koeficienty. Závěrem kapitoly jsou popsány prvky marketingového výzkumu, zaměřené především na samotné dotazníkové šetření, kterým byla získána data pro výzkumnou část.

7.1 Třídění

Podle Minaříka (2013) jsou výsledkem zjišťování statistická data v neuspořádané podobě, proto je vhodné, aby byla před samotnou analýzou podrobena zpracování. Nejpoužívanější technikou zpracování dat je třídění, přičemž tříděná i netříděná data vykazují určité elementární vlastnosti.

7.1.1 Bodové třídění

Jak bylo řečeno výše, při zjišťování jsou získána netříděná data, která pro potřeby analýzy musí být uspořádána, přičemž jedním ze způsobů je bodové třídění, pomocí kterého může být datová řada uspořádána vzestupně či sestupně.

Rozdělení četností při bodovém třídění si lze představit jako dvousloupcovou tabulku, jejíž první sloupec tvoří prvky vektoru variant a druhý sloupec prvky vektoru četností. Pro prezentaci rozdělení četností při bodovém třídění lze rovněž použít grafické vyjádření pomocí úsečkového grafu v pravoúhlé souřadnicové soustavě (Minařík, 2013).

Při prezentaci rozdělení četností používáme zejména:

- **Absolutní četnosti**, které jsou počtem výskytů jednotlivých variant v celkovém vektoru variant. Absolutní četnost i -té varianty je označena n_i , přičemž je patrné, že $\sum_{i=1}^k n_i = n$
- **Relativní četnosti**, kde pro i -tou variantu je její relativní četnost $p_i = \frac{n_i}{n}$; tyto četnosti mohou být vyjadřovány procentně; pak se pracuje s hodnotami $100 p_i$, přičemž $\sum_{i=1}^k p_i = 1$

- **Kumulativní četnosti** vznikají kumulací absolutních nebo relativních četností postupně za jednotlivé varianty, např. $kn_i = \sum_{j=1}^i n_j$

7.1.2 Třídění podle nominálních znaků

Tato metoda je využívána především u dat, která jsou slovně vyjádřena. Příkladem může být rozdělení četností respondentů dle dosaženého vzdělání, či jejich bydliště. U rozdělení četností nominálních znaků jsou varianty nahrazeny slovně vyjádřenými obměnami. U většiny nominálních znaků nelze objektivně určit pořadí kategorií a v tabulce bývají řazeny subjektivně, např. abecedně či sestupně podle četností. Při absenci informací o hodnotách je rozdělení četností zpravidla znázorňováno graficky, pomocí výsečového grafu (Minařík, 2013).

7.1.3 Kombinační třídění

Kombinační třídění je prováděno současně podle dvou znaků do dvourozměrné kombinační tabulky. Takto může být prováděno např. měření závislosti jednotlivých odpovědí a identifikačních charakteristik respondenta. Pro dva měřitelné znaky je používána korelační tabulka, pro dva slovní znaky, z nichž alespoň jeden je možný, jde o kontingenční tabulku. V kombinační tabulce jsou rozlišovány dvojí četnosti, absolutní a relativní. Ke grafickému znázornění výsledků kombinačního třídění je využíváno 3D sloupcového grafu (Minařík, 2013).

Analýza kontingenční tabulky

Kontingenční tabulka vzniká kombinačním tříděním podle dvou slovních znaků, z nichž alespoň jeden je znakem množným. Analýza kontingenční tabulky je založena na tom, že pro každé políčko tabulky lze stanovit četnost, která by zde byla v případě, že by ony dva znaky byly nezávislé. Tato četnost se nazývá *četností vypočtenou*, je stanovena vztahem $n'_{ij} = \frac{n_i n_j}{n}$ a může nabývat i jiných než celočíselných hodnot (Minařík, 2013).

Z povahy *vypočtené četnosti* vyplývá, že závislost slovních znaků v kontingenční tabulce je tím vyšší, čím rozdílnější jsou pozorované a vypočtené četnosti. Charakteristikou, která měří tuto rozdílnost pozorovaných a vypočtených četností souhrnně za celou tabulku, je *čtvercová kontingence* χ^2 (chí kvadrát), která je definová-

na jako $\sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$, kde dvojitý operátor sumace znamená součet přes všechny řádky a zároveň přes všechny sloupce tabulky. Čtvercová kontingence nabývá hodnoty od nuly, která signalizuje nezávislost znaků A, B, po určitou maximální hodnotu, která je tím větší, čím větší je rozsah souboru a čím větší jsou rozměry kontingenční tabulky. Čtvercová kontingence je tedy charakteristikou *intenzity závislosti* v kontingenční tabulce, ovšem ne příliš dokonalou charakteristikou, neboť kromě stupně závislosti zkoumaných znaků závisí ještě na dalších činitelích, jmenovitě na rozsahu souboru a velikosti kontingenční tabulky (Minařík, 2013).

Vliv rozsahu souboru lze odstranit stanovením tzv. *průměrné čtvercové kontingence*, která je definována jako $\Phi^2 = \frac{\chi^2}{n}$, ovšem neřeší vliv různé velikosti kontingenční tabulky. Tento nedostatek odstraňují charakteristiky intenzity závislosti, kterými jsou tzv. *koeficienty kontingence*:

- **Pearsonův koeficient kontingence** je definován jako $P = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}} = \sqrt{\frac{\Phi^2}{\Phi^2 + 1}}$ a nabývá hodnot z intervalu $0 \leq P < 1$. Je však zřejmé, že hodnoty jedna nemůže nikdy dosáhnout.
- **Čuprovův koeficient kontingence** je definován jako $P = \sqrt{\frac{\chi^2}{n\sqrt{(r-1)(s-1)}}} = \sqrt{\frac{\Phi^2}{\sqrt{(r-1)(s-1)}}}$ a nabývá hodnoty od nuly do jedné pouze pro čtvercové kontingenční tabulky, v jiných případech pro něj platí totéž, co pro *Pearsonův koeficient*.
- **Cramérův koeficient kontingence** je definován jako $C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n \min\{(r-1), (s-1)\}}} = \sqrt{\frac{\Phi^2}{\min\{(r-1), (s-1)\}}}$ a nabývá hodnot $0 \leq C \leq 1$ bez ohledu na rozměry kontingenční tabulky.

7.2 Techniky marketingového výzkumu

Technikami marketingového výzkumu rozumíme způsob sběru primárních dat umožňující evidovat výskyt jevů i chování lidí, ale rovněž jejich názory, postoje či mo-

tivy. Pro sběr dat k praktické části bakalářské práce byla použita metoda *dotazování*, konkrétně *dotazníkové šetření*, tudíž budou tyto pojmy blíže popsány níže (Foret, 2003).

7.2.1 Dotazník

Při tvorbě samotného dotazníku je třeba brát zřetel na jeho správné složení. Špatné sestavení dotazníku může zpochybnit získané informace a výsledky nemusí plně odpovídat potřebám a cílům výzkumu (Foret, 2003).

Správně sestavený dotazník by měl splňovat tyto atributy:

- *Účelově technické*, tj. takové sestavení a formulování otázek, aby měl respondent možnost co nejpřesněji odpovídat na to, co nás zajímá.
- *Psychologické*, tj. vytvoření podmínek, prostředí, okolností, které by co nejvíce pomáhaly tomu, aby se respondentovi zdát tento úkol snadný, příjemný, žádoucí a chtěný. Jedná se o to, aby respondent odpovídal stručně a pravdivě.

7.2.2 Typologie otázek dotazníku

V dotazníkové části bakalářské práce se objevuje hned několik typů otázek, které se od sebe zásadně liší, proto je nezbytné, aby byla typologie jednotlivých otázek více přiblížena.

V zásadě existují dva základní typy otázek: *otevřené* (volné, nestandardizované) a *uzavřené* (standardizované, řízené), případně jejich kombinace. V dotazníkové části této práce se vyskytují oba zmiňované typy otázek, které se následně dělí do více podtříd (Foret, 2003).

Jedinou podtřídou *otázky otevřené*, která je v dotazníkové části využívána, je *otázka volná*, v které je respondentovi ponechána absolutní volnost při formulaci názoru. Mezi hlavní výhody této otázky patří to, že může být pro respondenta podnětem k zamyšlení a odpovědi může být sděleno něco, co tvůrce dotazníku doposud nenapadlo. Nevýhodou může být naopak ona volnost respondenta při odpovědi, která často způsobuje potíže při následném zpracování (Foret, 2003).

Uzavřené otázky předem uvádějí několik možných variant odpovědí, ze kterých je respondent nucen si jednu nebo několik z nich vybrat. Výhodou tohoto typu otázek je zejména rychlé a snadné vyplnění otázky a také nasměrování respondenta na to, co nás zajímá. Jako nevýhoda je spatřována nutnost vyjadřovat se v daných variantách, které

respondent nemusí považovat za vhodné a výstižné. Dále také umožňují respondentovi nahodilé vyplnění, maskující jeho neznalost v dané problematice. Aby se těmto skutečnostem předcházelo, zpravidla je na konec nabízených odpovědí uváděna ještě varianta „jiné“, která umožňuje respondentovi uvést, co považuje za důležité, čímž dostáváme otázku polootevřenou (polouzavřenou). Vhodné je taktéž umožnit dotazovanému projevit neznalost či nerozhodnost uvedením varianty „nevím“ či „nejsem si jist“ (Foret, 2003).

Mezi hlavní druhy *otázek uzavřených*, použitých v dotazníkovém šetření praktické části práce, patří otázky:

- *Dichotomické*, které připouštějí pouze dvě možnosti (ano-ne). Výhodou je zvláště snadná zpracovatelnost.
- *Výběrové* neboli *polytomické*, které umožňují výběr jedné alternativy. Tyto otázky jsou vhodné pro vyjádření postoje či názoru, dávají možnost srovnávání a jsou výhodné pro zpracovatelnost.
- *Výčtové* neboli *polytomické*, které umožňují výběr několika alternativ. Díky volnějšímu výběru více odpovídají skutečnosti, avšak nevýhodou jsou potíže při zpracování.

Nejvhodnějším nástrojem pro měření názorů a postojů je *škálování*. U *hodnotící škály* je po respondentovi požadováno, aby vyjádřil svůj postoj k objektu zaznamenáním určité pozice na stupnici, která zrcadlí řadu možných pohledů na hodnocený předmět. Výhodou této metody je snadné získání a následné zpracování informací (Foret, 2003).

Metoda *škálování* je v rámci této práce použita v jedné z částí dotazníkového šetření, kde je po respondentovi požadováno, aby ke každé uvedené národnostní menšiny uvedl svůj postoj pomocí bodové škály (1-5).

Důležitým typem otázky, který se v dotazníku vyskytuje, je tzv. *filtrační otázka*, která umožňuje rozdělit respondenty na odlišné skupiny a nasměrovat je na následující odlišné otázky podle toho, jaká je jejich konkrétní situace, podle odpovědi právě na tuto otázku. Respondentovi mohou být následovně dle jeho předchozí odpovědi položeny jiné doplňující otázky nebo je dotazovaný přímo odkázán k přechodu na konkrétní následující otázku (Foret, 2003).

8. VLASTNÍ PRÁCE

Obsahem praktické části této práce je samotný výzkum, jehož cílem je komparace názorů na menšinovou problematiku v Hodoníně a okolních obcích. Sběr dat pro tento výzkum byl realizován pomocí dotazníkového šetření, které probíhalo v průběhu března letošního roku, tedy roku 2016. Samotné dotazníky byly distribuovány lidem přímo v místě jejich bydliště, převážně na vysoce frekventovaných místech. I přesto, že dotazníkové šetření bylo zcela anonymní, bylo třeba u jednotlivých respondentů apelovat na důležitost tohoto výzkumu a zvýšit tak jejich ochotu participace.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 100 respondentů, přičemž 50 z nich bylo přímo z Hodonína a 50 zbylých z okolních vesnic okresu Hodonín. Při sběru dat byl kladen důraz na to, aby byl výzkumný vzorek respondentů co nejreprezentativnějším, tedy aby věková, vzdělanostní a pohlavní struktura respondentů byla blízká celkové populaci.

8.1 Zpracování dat

Obsahem dotazníku je 25 otázek, které jsou v rámci dotazníku rozděleny do třech částí. Důležitou vlastností dotazníku je vhodně zvolený sled otázek, díky kterému tak působí kompaktně a souvisle. V první části jsou tedy respondentovi pokládány otázky, jejichž obsahem je základní problematika rasismu a národnostních menšin, přičemž tyto otázky není složité zodpovědět. Druhá část již obsahuje otázky, které se přímo zaměřují na postoje respondentů k nejpočetněji zastoupeným menšinám v rámci České republiky. Obsahem třetí části jsou potom otázky identifikační, které zkoumají pohlaví, bydliště, věk a dosažené vzdělání respondenta.

Po získání potřebného počtu dat bylo potřeba výsledky vhodným způsobem zpracovat. Data od jednotlivých respondentů byla již v průběhu sběru shromažďována pomocí kódování v programu Microsoft Excel. Po zkompletování požadovaného počtu dotazníků byla data importována do statistického programu Unistat, jehož nespornou výhodou je skutečnost, že spolupracuje s programy Microsoft Word a Microsoft Excel. Použitím funkcí programu Unistat byly vytvořeny přehledné tabulky rozdělení četností, kombinační tabulky a vypočítány průměry u těch otázek, které využívají škálování. Výsledné údaje byly základem pro vytvoření potřebných grafů k jednotlivým otázkám.

8.2 Prezentace výsledků

Úvodem je potřeba představit si strukturu respondentů pomocí základních identifikačních charakteristik, které jsou v dotazníku rozebírány až v jeho poslední části, nicméně před prezentací výsledků stěžejních otázek je jim dána přednost. Tyto základní demografické informace o jednotlivých respondentech mohou mít vliv na způsob, jakým budou respondenti na dané otázky odpovídat či jaké varianty odpovědí budou volit.

Prvním z identifikačních znaků respondentů je pohlaví. Právě pohlaví respondentů může hrát významnou roli při formování názorů na danou problematiku, protože jak je známo, muži i ženy jsou svými postoji často dva odlišné subjekty. V rámci výzkumu jsou jednotlivá pohlaví rovnoměrně zastoupena. Z celkového souboru 100 respondentů se jedná o 44 mužů a 56 žen.

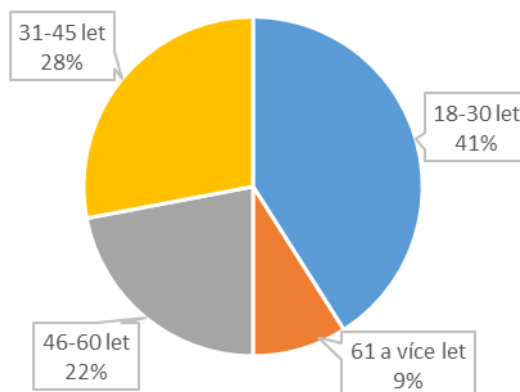
Nejdůležitějším identifikačním údajem u respondentů je však místo (obec) jejich bydliště, na jehož základě budou následně komparovány jednotlivé názory a postoje k problematice národnostních menšin. Je totiž předpokládáno, že postoje respondentů z Hodonína by se mohly v určité míře odlišovat od postojů respondentů z okolních obcí, kde se lidé setkávají s příslušníky národnostních menšin podstatně méně a tato problematika jim může být cizí. Jak již bylo řečeno v úvodu této kapitoly, z celkového počtu respondentů (100) bydlí 50 z nich přímo v Hodoníně a zbylých 50 v okolních vesnicích. Výčet okolních obcí zahrnuje celkem 24 obcí. Jak je patrné z tabulky, nejdálnějšími byli lidé z Rohatce (13 respondentů) a Ratíškovic (5 respondentů).

Tabulka 1: Výčet okolních obcí

obec	absolutní četnost	relativní četnost	obec	absolutní četnost	relativní četnost	obec	absolutní četnost	relativní četnost
Ratiškovice	5	10,20%	Vnorovy	2	4,10%	Veselí nad Moravou	1	2,00%
Rohatec	13	26,50%	Šardice	2	4,10%	Josefov	1	2,00%
Čejč	1	2,00%	Petrov	1	2,00%	Lužice	1	2,00%
Dubňany	2	4,10%	Milotice	1	2,00%	Sudoměřice nad Moravou	1	2,00%
Vracov	1	2,00%	Prušánky	1	2,00%	Kyjov	1	2,00%
Hovorany	4	8,20%	Bzenec	1	2,00%	Svatobořice-Mistřín	1	2,00%
Mutěnice	3	6,10%	Vacenovice	1	2,00%	Radějov	1	2,00%
Dolní Bojanovice	1	2,00%	Strážnice	2	4,10%	Mikulčice	1	2,00%

Zdroj: Vlastní zpracování 1

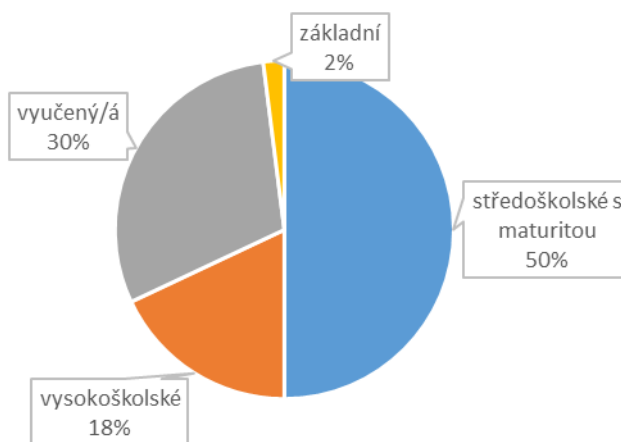
Neméně důležitým identifikačním faktorem respondenta je jeho věk. V souvislosti s problematikou národnostních menšin a postojů k nim tak lze usuzovat hned z několika důvodů. Dá se předpokládat, že zejména mladší lidé se v dnešní době setkávají se zástupci jiných etnik více, než třeba lidé v důchodovém věku, což může mít rozdílný dopad na jejich postoje k problematice. Věkově nejvíce zastoupenou skupinou mezi respondenty jsou lidé ve věku 18–30 let (41), následováni respondenty ve věku 31–45 let (28), dále respondenty s věkem 46–60 let (22) a nakonec respondenty věku 61 a více let (9).

Obrázek 1: Věková struktura respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Posledním zkoumaným identifikačním znakem respondentů bylo jejich nejvyšší dosažené vzdělání, které může ve vztahu k dané problematice být velmi důležité. Obecně se dá usuzovat, že vysokoškolsky vzdělaní lidé mohou mít nad problematikou uvažovat v širších souvislostech, než např. lidé se základním vzděláním či výučním listem. Toto je však pouze domněnka a nemusí vždy platit, v zásadě je lepší nezobecňovat. Polovina lidí ze zkoumaného souboru dosáhla středoškolského vzdělání s maturitou (50), dále je 30 lidí vyučených, 18 lidí má vysokoškolské vzdělání a pouze 2 lidé vzdělání základní.

Obrázek 2: Vzdělání respondentů

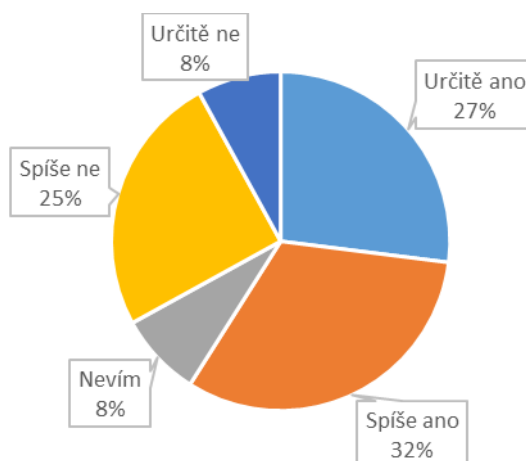
Zdroj: Vlastní zpracování

Po analýze identifikačních otázek o respondentech následuje prezentace výsledků úvodní části dotazníkového šetření, kde byly dotazovaným pokládány úvodem jednoduché otázky, jejichž cílem bylo povzbudit zájem respondentů o participaci na celém výzkumu.

V této části se vyskytuje celkem 13 otázek (10 uzavřených, 2 otevřené a 1 polootevřená). Uzavřené otázky jsou reprezentovány otázkami dichotomickými, trichotomickými, polytomickými a filtračními.

Otázky v úvodní části jsou převážně obecného charakteru a u respondenta zjišťují, zdali má s menšinovou problematikou určité zkušenosti, případně jaké jsou jeho postoje k menšinám obecně či jak vnímá nynější migrační krizi na poli Evropy. Výsledky úvodních otázek jsou vyhodnoceny dohromady za celý soubor respondentů, přičemž u otázek, v kterých byly zjištěny určité rozdíly postojů ve vztahu k místu bydliště respondentů, jsou tyto rozdíly slovně okomentovány.

Cílem první otázky bylo zjistit, zdali se respondenti ve svém dosavadním životě zachovali rasisticky. Nejvíce respondentů, celkem 32, uvedlo možnost „spíše ano“. Svým občasným rasistickým chováním si bylo zcela jisto 27 respondentů. Naproti tomu pouze 8 respondentů bylo zcela přesvědčeno o absenci projevů rasismu ve svém chování a dalších 25 dotazovaných uvádí, že se rasisticky spíše nezachovali. Zbýlých 8 respondentů si nebylo jisto, zdali se někdy zachovali rasisticky či nikoliv. Z porovnání odpovědí respondentů z hlediska jejich místa bydliště vyplynulo, že dotazovaní z Hodonína více přiznávají své rasistické chování, než respondenti z okolních obcí. Odpověď „Určitě ano“ či „Spíše ano“ uvedlo celkem 36 dotazovaných z Hodonína, zatímco v případě okolních obcí se jednalo pouze o 24 respondentů. Tato skutečnost může být způsobena faktem, že respondenti z Hodonína se ve svém bydlišti dostávají do konfrontace s menšinami častěji, než respondenti z venkovských obcí.

Obrázek 3: Rasistické chování respondentů

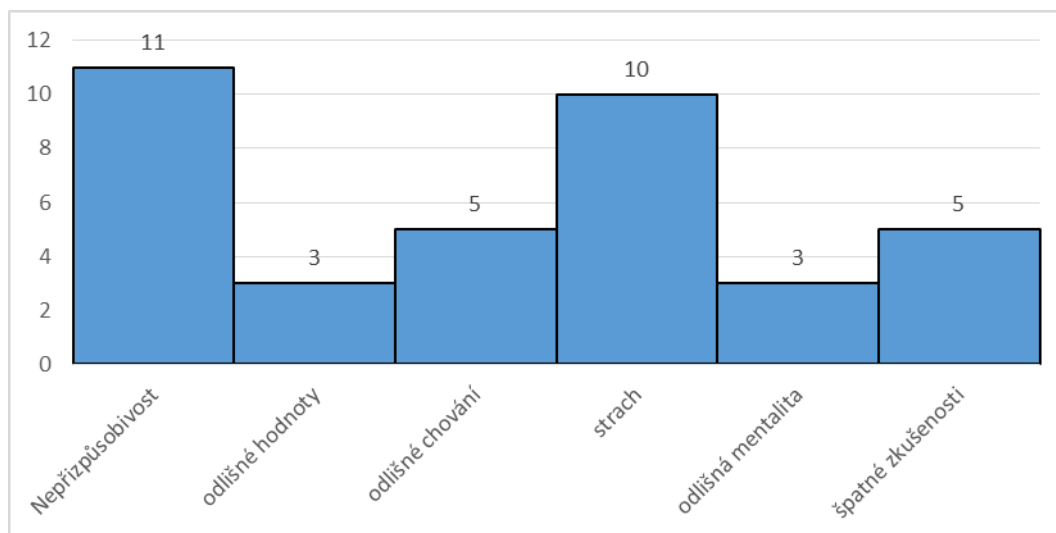
Zdroj: Vlastní zpracování

Dále byli respondenti dotazováni, zda mají předsudky vůči lidem jiné barvy pleti. Celkem 38 respondentů potvrdilo, že určité předsudky vůči jiným lidským rasám skutečně mají, zatímco zbylých 62 dotazovaných u sebe předsudky zcela vyloučilo. Rovněž bylo zjištěno, že místo bydliště respondentů nehraje v této otázce příliš velkou roli, četnosti odpovědí se proporcionálně téměř nelišily.

Následující otázka zcela navazuje na tu předchozí. Respondenti, kteří v předchozí otázce uvedli, že mají určité předsudky vůči lidem jiné barvy pleti, měli svůj postoj vysvětlit, přesněji pro něj uvést konkrétní důvody. Nejvíce respondentů (11) uvádí, že příslušníci jiných etnik mají velký problém s integrací do české společnosti, tudíž jsou pro

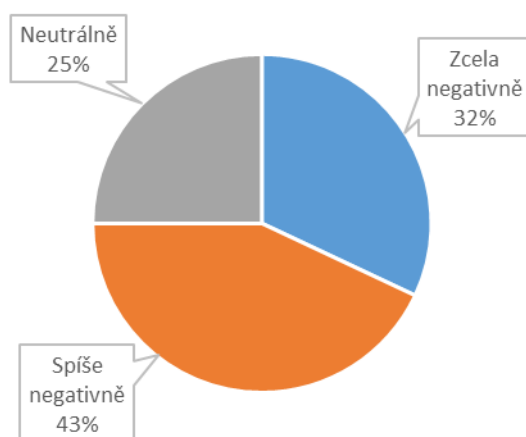
ně nepřizpůsobivými. Neméně respondentů, celkem 10, uvedlo, že se v přítomnosti příslušníků jiné rasy cítí nejistě a mají z nich strach. Celkem 5 respondentů vysvětluje své předsudky špatnými zkušenostmi s příslušníky jiných etnik, které v minulosti nabyli. Dalších 5 dotazovaných uvádí, že cizinci mají zcela odlišné chování oproti majoritní české společnosti. Posledními zmiňovanými důvody jsou odlišné hodnoty a odlišná mentalita, které uvedli v obou případech 3 respondenti.

Obrázek 4: Odůvodnění předsudků vůči lidem jiné barvy pleti

Zdroj: Vlastní zpracování

Cílem další otázky je zjistit, jaké postoje zaujímají respondenti vůči pravicovým extremistům či neonacistickým hnutím v České republice. Tato problematika se v nynější době dostává do popředí vzhledem k sílícím nacionálním tendencím jednotlivých evropských majoritních společností a rovněž rostoucím sympatiím evropských občanů k pravicově laděným politickým uskupením, která se negativně staví k aktuálně probíhajícím migračním vlnám, které zasahují celou Evropu. Téměř polovina respondentů (43) uvedla, že pravicové extremisty či neonacistická hnutí vnímají spíše negativně, dalších 32 respondentů uvedlo zcela negativní postoj a 25 dotazovaných nemá na tuto problematiku zcela jasný názor. Spíše pozitivní či zcela pozitivní přístup neuvedl ani jeden respondent, což se vzhledem k výše popsáným skutečnostem jeví jako zcela překvapující fakt.

Obrázek 5: Vnímání neonacistických hnutí

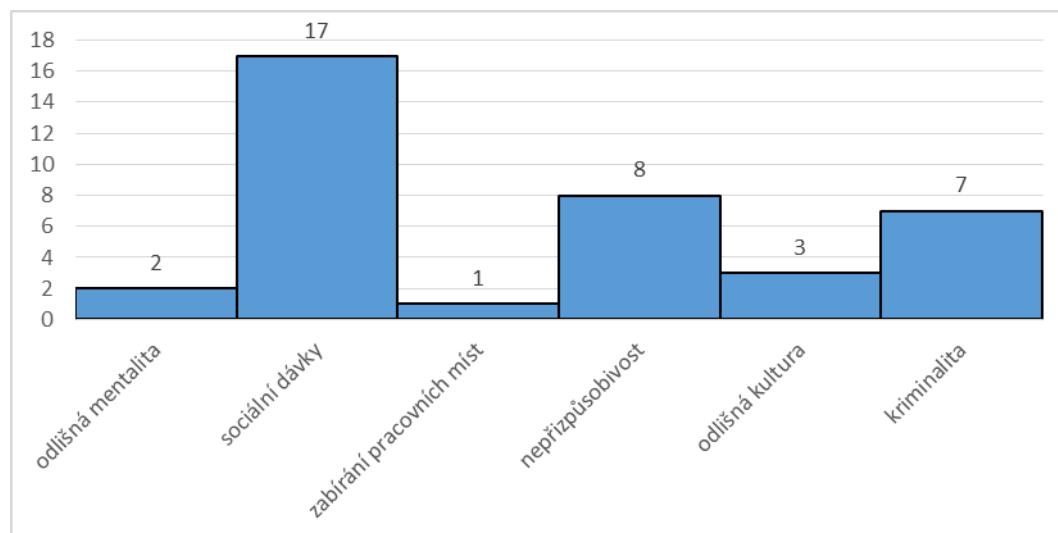
Zdroj: Vlastní zpracování

V následující otázce byli respondenti dotazováni, zda se v jejich okolí (bydliště, škola, zaměstnání) vyskytují příslušníci některé národnostní menšiny. Předpokládalo se, že drtivá většina respondentů přítomnost jiných etnik ve své blízkosti uvede, což se výzkumem také potvrdilo. Celkem 83 respondentů tedy výskyt jiných etnik ve svém okolí uvedlo a pouze 17 dotazovaných nikoliv. Z výzkumu rovněž vyplynulo, že výskyt menšin je patrný jak v samotném Hodoníně, tak i v okolních obcích, jelikož odpovědi respondentů z těchto dvou lokalit byly takřka totožné.

V následující otázce respondenti zodpovídali, zda se jim národností menšiny žijící v České republice zdají jako přítěž pro majoritní českou společnost. Přítomnost menšin za přítěž pro české občany spatřuje celkem 38 respondentů a shodný počet dotazovaných nemá na tuto věc zcela jasný názor. Naproti tomu pouze 24 respondentů nespátřuje žádný problém v soužití české majority s jinými etniky.

Následující otázka navazuje na tu předešlou, přičemž respondenti, kteří v předchozí otázce uvedli přítomnost národnostních menšin jako přítěž pro české občany, měli svůj postoj odůvodnit konkrétními příklady. Nejvíce respondentů (17) argumentovalo tím, že menšiny žijící v České republice často pobírají sociální dávky, na které běžný český občan nedosáhne, a menšiny jsou tak státem zvýhodňovány na úkor české majoritní společnosti. Dále byla často zmiňována nepřizpůsobivost a porušování právního řádu České republiky, kterou uvedlo celkem 8 respondentů. Jako problémový faktor byla také ve třech případech jmenována odlišná kultura menšin a ve dvou případech pak odlišný způsob myšlení minorit, tedy odlišná mentalita. Mnoho respondentů

(7) také uvedlo kriminalitu, páchanou příslušníky jiných etnik, konkrétněji krádeže, prodej drog či fyzické útoky směřované proti českým občanům. Posledním jmenovaným důvodem bylo zabírání pracovních míst cizinci, které se jako negativní jevílo dvěma respondentům.

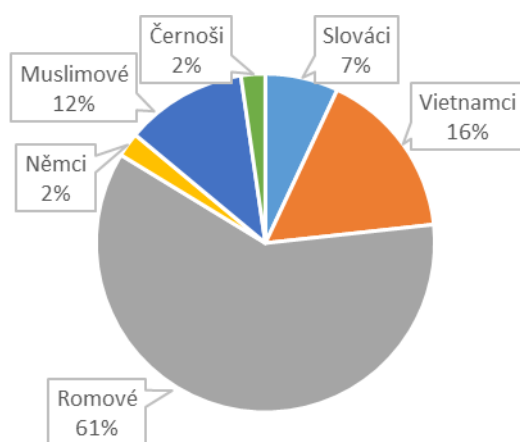
Obrázek 6: *Negativa menšin*

Zdroj: *Vlastní zpracování*

Tématem další otázky jsou rasově motivované útoky české společnosti, které jsou v rámci České republiky páchany nejčastěji a dlouhodobě vůči Romům. Celkem 30 respondentů uvedlo, že v minulosti byli svědky rasového útoku vůči jedné či více menšinám. Většina respondentů, celkem 70, však podle dotazníkového šetření rasově motivovaný útok ve své blízkosti dosud nezaznamenala. Více rasových útoků vůči menšinám zaznamenali respondenti z Hodonína, kde je koncentrace cizinců vyšší, než v okolních venkovských obcích. Dotazovaní z Hodonína potvrdili rasový útok vůči jedné či více menšinám celkem v 19 případech, zatímco u respondentů z okolních obcí se jednalo pouze o 11 případů.

Respondenti, kteří v předchozí otázce potvrdili rasově motivovaný útok ve své blízkosti, měli následně jmenovat etnikum či etnika, vůči kterým byly tyto útoky páchany. Jak již bylo předestřeno v předešlé otázce, nejvíce rasových útoků je v rámci České republiky registrováno vůči romské menšině, což do jisté míry potvrzuje také samotný výzkum. Podle dotazníkového šetření bylo 26 respondentů přítomno útoku směřovanému vůči romské minoritě. Druhou nejčastěji zmiňovanou menšinou, u které celkem

7 respondentů v minulosti zaznamenalo rasově orientovaný útok, byla menšina vietnamská. Třetím nejčastěji jmenovaným etnikem, vůči kterému byly podle respondentů páchany útoky, jsou muslimové. Dotazovaní uvedli tuto minoritu celkem v pěti případech. Z výsledků dotazníkového šetření nelze určit, kdy k rasovým útokům vůči muslimům došlo, avšak je velmi pravděpodobné, že se udály teprve nedávno a byly výsledkem sílící nevole vůči tomuto etniku, vlivem dnešní migrační situace či teroristických útoků, které mají na svědomí přívrženci radikálního islamismu. Celkem 3 respondenti uvedli, že byli svědky útoku vůči Slovákům. V jednom případě byla jmenována také menšina německá a černošská.

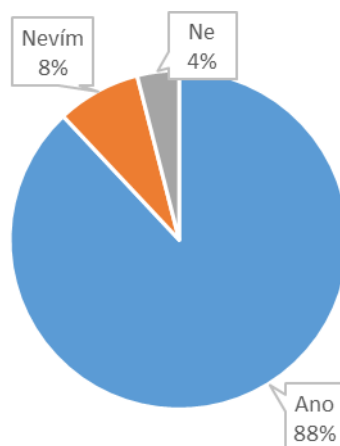
Obrázek 7: Četnost útoků na jednotlivé menšiny

Zdroj: Vlastní zpracování

V přímé návaznosti na předchozí otázku byli daní respondenti dotazováni, jakou pozici v rasových útocích zaujali. Drtivá většina respondentů, celkem 28 z 30, zaujala v rasově motivovaných útocích pozici přihlížejícího. To poukazuje na fakt, že většina české majoritní společnosti se takovým konfliktům snaží vyhýbat, nikoli do nich určitým způsobem zasahovat. Zbylí dva dotazovaní se svými odpověďmi netajili tím, že v útocích byli přímo v roli agresorů. Tito respondenti uvedli za své bydliště Hodonín, přičemž oba dva přiznali svou agresi vůči etniku romskému, jeden z nich pak dokonce směřoval útok na menšinu muslimskou.

Cílem následující otázky bylo zjistit, zda respondenti spatřují probíhající migrační krizi jako bezprostřední ohrožení bezpečnosti v České republice, potažmo v celé Evropě. Bylo předpokládáno, že většina české společnosti má z nynější migrační situace značné obavy, což potvrdily samotné výsledky dotazníkového šetření. Jako riziko bez-

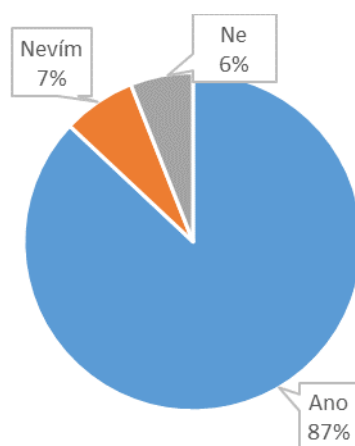
pečnostní situace v České republice spatřuje masivní migrační vlny celkem 88 dotazovaných, tedy drtivá většina v rámci celého zkoumaného vzorku respondentů. Pouze 4 respondenti mají na věc zcela odlišný názor a migrační krizi nepovažují za situaci, která by bezpečnost v České republice či ostatních evropských zemích ohrožovala. Zbylých 8 dotazovaných si pak svým názorem není zcela jisto.

Obrázek 8: Postoje k migrační krizi

Zdroj: Vlastní zpracování

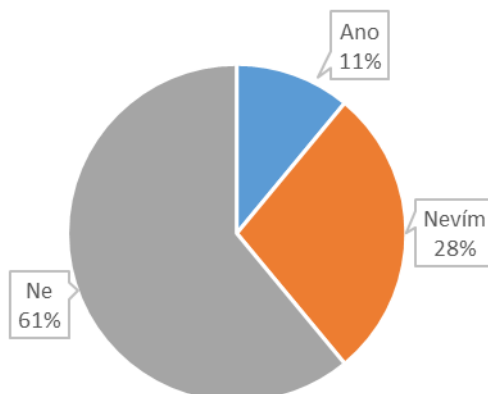
V další otázce je respondent tázán, zda by se podle něj cizinci, kteří trvale žijí na území České republiky, měli přizpůsobit naší kultuře a našim zvyklostem. Výsledky jsou stejně jako v předešlé otázce téměř jednoznačné, přičemž čeští občané zaujmají velmi negativní postoj vůči nepřizpůsobivosti cizinců. Celkem 87 respondentů je přesvědčeno o tom, že cizinci, jejichž pobyt v České republice je trvalého charakteru, by se měli plně přizpůsobit našim národním zvyklostem, tradicím a rovněž kultuře. Zcela opačného názoru je potom celkem 7 respondentů, kteří s přesvědčením většiny nesouhlasí. V šesti případech respondenti nejsou o svém názoru zcela přesvědčeni.

Obrázek 9: Postoje ke kulturní přizpůsobivosti

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední otázka úvodní části dotazníků se týká působení cizinců v politice. Konkrétně je zde respondent dotazován, zda by se podle něj měli jednotlivci cizích etnik angažovat v politické sféře České republiky. Více než polovina respondentů, přesněji 61, je přesvědčena o tom, že by přítomnost cizinců v politickém prostředí České republiky nebyla přínosem. Zcela opačného názoru je pak 11 dotazovaných, kteří by přítomnost cizinců v politické sféře České republiky podporovali. Více než čtvrtina respondentů, přesněji 28 si potom na tuto problematiku dosud nevytvořila jasný názor.

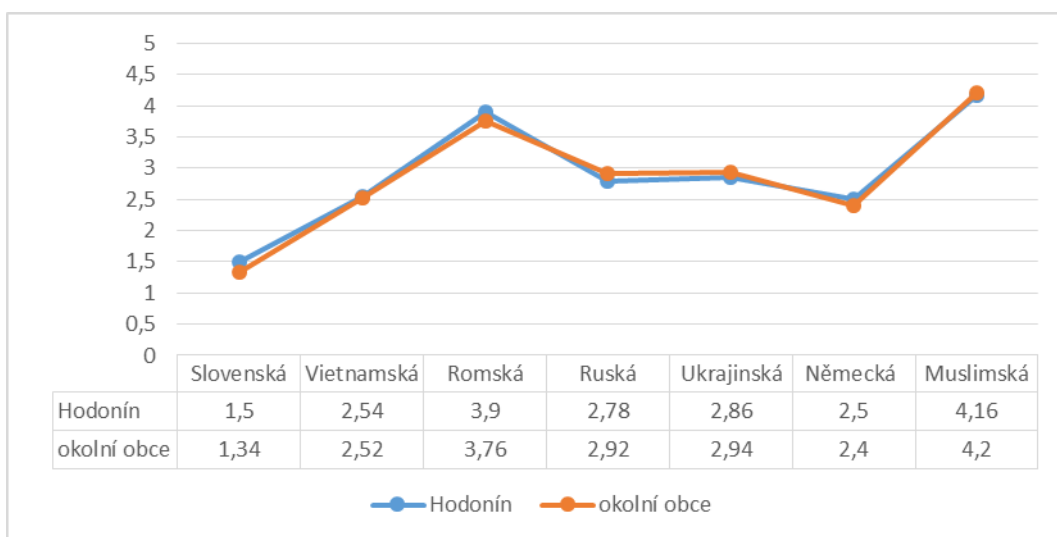
Obrázek 10: Menšiny a politika ČR

Zdroj: Vlastní zpracování

Následující část je zaměřena na prezentaci výsledků z druhé části dotazníku, která již se zaměřuje přímo na komparaci postojů respondentů ke konkrétním menšinám. Postoje jsou v daných otázkách měřeny pomocí škálování, přičemž respondent volí svůj

postoj k dané menšině na škále od 1 do 5, vzestupně od zcela pozitivního přístupu po zcela negativní přístup. Respondenti v každé z otázek vyjadřují svůj postoj k sedmi vybraným menšinám, které jsou v rámci České republiky nejvýznamnější. Jedinou výjimkou je menšina muslimská, která byla do celkového výčtu vložena záměrně, jelikož existuje předpoklad, že vlivem nynějších událostí v Evropě nebude tato etnická skupina napříč českou majoritní společností příliš oblíbená. Kvůli potřebám komparace postojů vzhledem k místu bydliště respondentů, jsou zvláště změřena data u obyvatel Hodonína a obyvatel okolních obcí. Do spojnicového grafu jsou zaneseny průměrné hodnoty postojů k jednotlivým menšinám, přičemž jedna barva představuje postoje obyvatel Hodonína a druhá obyvatel okolních obcí okresu Hodonín.

Cílem první otázky bylo zjistit, jak respondenti obecně vnímají uvedené menšiny a nutno podotknout, že výsledky obyvatel Hodonína se v zásadě nelišily od těch z okolních obcí. Podle předpokladů se největší oblibě těší občané slovenské národnosti, u nichž svůj zcela pozitivní postoj vyjádřilo celkem 69 respondentů, což je vzhledem k celkovému výzkumnému vzorku respondentů většina. Na pomezí spíše pozitivních a neutrálních postojů se potom řadí menšina vietnamská a německá. Ruská a ukrajinská menšina je dotazovanými vnímána vcelku obdobně, a to spíše neutrálním způsobem. Nejhorše vnímanými etniky jsou muslimové a Romové. U muslimů uvedlo zcela negativní postoj celkem 46 respondentů, u Romů pak 24 respondentů. Dá se předpokládat, že negativní postoje vůči Romům jsou dlouhodobějšího charakteru, kdežto u muslimů spíše krátkodobějšího, vlivem nynějších událostí, např. teroristických útoků v Evropě.

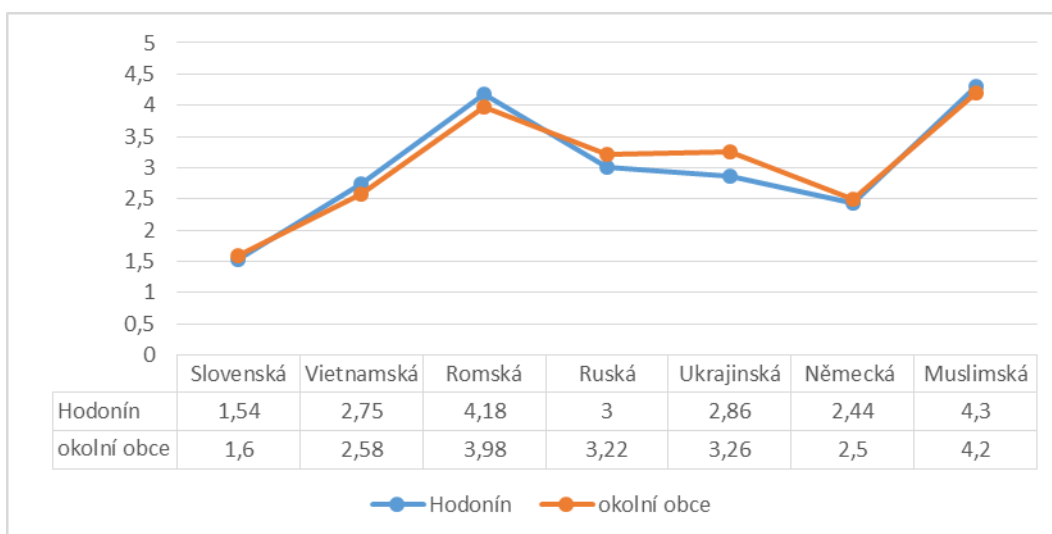

Obrázek 11: Obecné postoje k daným menšinám

Zdroj: Vlastní zpracování

Druhá otázka zkoumala, jakým způsobem by byly vnímány dané menšiny v sousedství respondentů. Drtivá většina respondentů si dokáže představit bezproblémové sousedské soužití se Slováky, a to jak v případě obyvatel Hodonína, tak i obyvatel okolních obcí. Druhým etnikem, které si dotazovaní vcelku dokážou představit jako své sousedy, jsou Němci. Kolem hranice neutrálních postojů se potom nachází Vietnamci, Rusové a Ukrajinci. Nežádoucími sousedy pro respondenty by byli Romové a muslimové, na které mají respondenti ve vztahu k sousedství silně negativní postoje. Názory respondentů z Hodonína či okolních obcí se opět téměř nelišily, dotazovaní z Hodonína projeví nepatrně větší náklonnost ruské a ukrajinské menšině, respondenti z venkova zase vietnamské a romské.

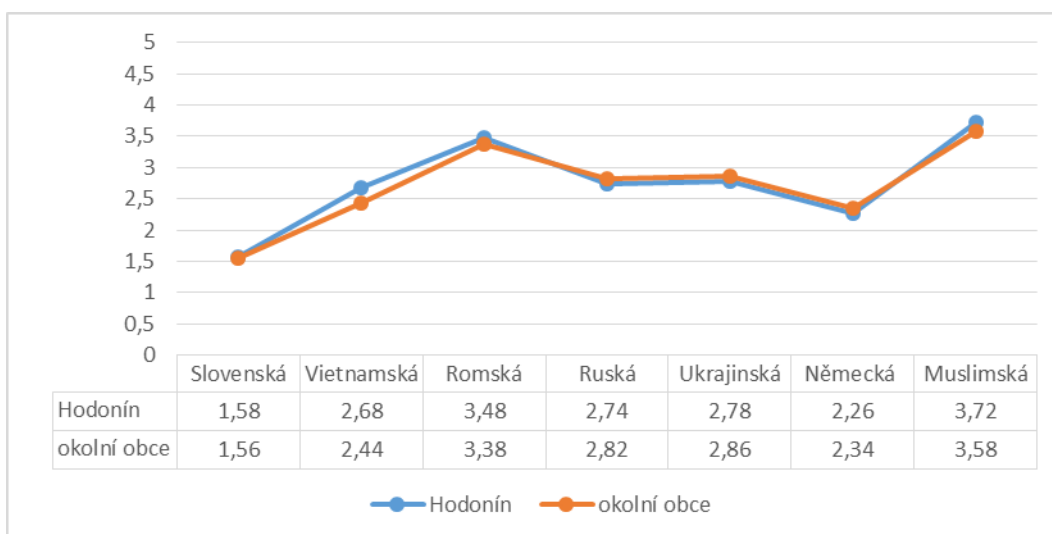

Obrázek 12: Postoje k sousedství s menšinami

Zdroj: Vlastní zpracování

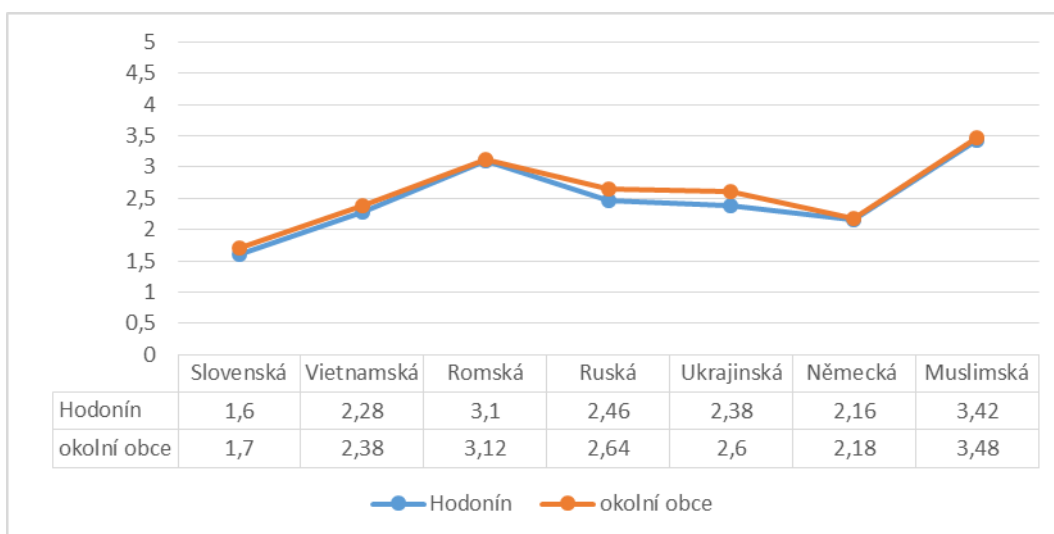
V následující otázce dotazovaní vyjádřili postoj k jednotlivým minoritám, jakožto potencionálním spolupracovníkům. Z výsledků lze usoudit, že respondenti by jednotlivé menšiny obecně vnímali lépe jako své spolupracovníky, než své sousedy. Nejlépe v tomto hodnocení obstáli opět Slováci, u kterých v souvislosti s otázkou uvedla většina (62) respondentů zcela pozitivní postoj. Převážně pozitivní postoje respondenti zaujali také v případě německé menšiny, přičemž důvodem může být obecně přijímané paradigma, které definuje Němce jako pracovitě a velmi pečlivé etnikum. Na hranici pozitivních a neutrálních postojů jsou vietnamská, ruská a ukrajinská menšina. Romy by jako své spolupracovníky přivítalo nejvíce respondentů neutrálním či spíše negativním přístupem. Jako nejhorší možné spolupracovníky respondenti vidí příslušníky muslimské menšiny, avšak postoje nejsou zcela negativní, pohybují se mezi neutrálním a spíše negativním přístupem. Opět se i v této otázce nijak výrazně neprojevily disparity v názorech respondentů z Hodonína a venkova. Za zmínku stojí snad jen nepatrně větší ochota obyvatel venkova pracovat s Vietnamci.

Obrázek 13: Postoje k menšinám coby spolupracovníkům

Zdroj: Vlastní zpracování

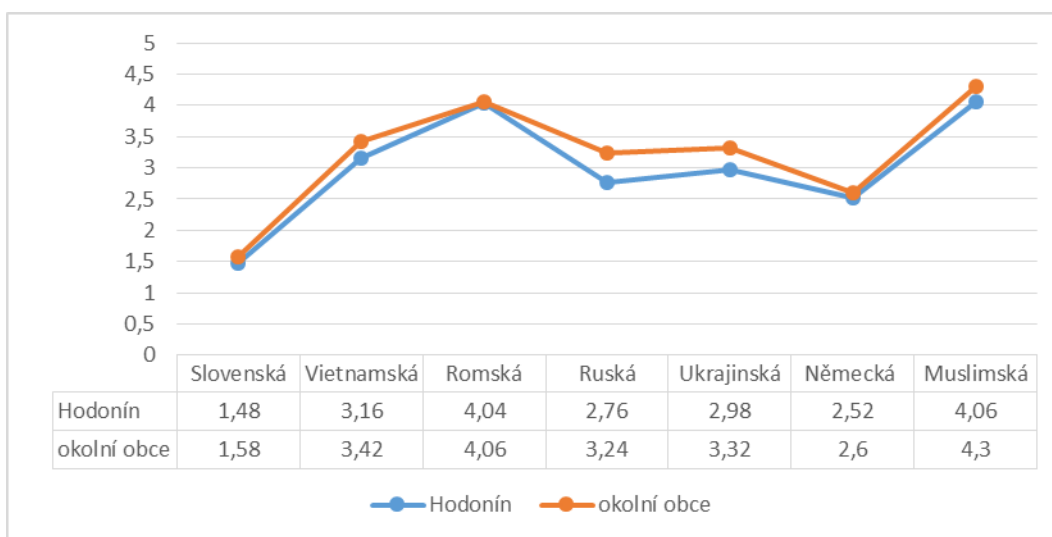
Postoje respondentů ke skutečnosti, že by se jejich přátelé stýkali s příslušníky daných menšin, jsou v průměru u všech menšin, vyjma menšiny muslimské, pozitivní až neutrální. Nejlepší postoje již tradičně zaujali dotazovaní ke Slovákům, přičemž 63 respondentů by hodnotilo zcela pozitivně fakt, že se jejich přítel začal stýkat právě s členem slovenské komunity. Stejnou situaci ve vztahu k Němcům a Vietnamcům hodnotí respondenti spíše pozitivním způsobem. V případě Romů pak nejvíce (40) dotazovaných vyslovilo neutrální postoj. Nejméně by respondenti schvalovali kontakt jejich přátel s muslimským etnikem, přičemž 30 respondentů by se k tomuto faktu postavilo neutrálně, avšak 32 respondentů by styk svých přátel s muslimy zcela odmítal. Na úrovni města Hodonín a venkovských obcí byly postoje opět téměř jednotné. Minimální rozdíl je pouze u názorů na kontakt přátel s Rusy a Ukrajinci, který více schvalují respondenti z Hodonína.

Obrázek 14: Postoje vůči styku přátel s příslušníky menšin

Zdroj: Vlastní zpracování

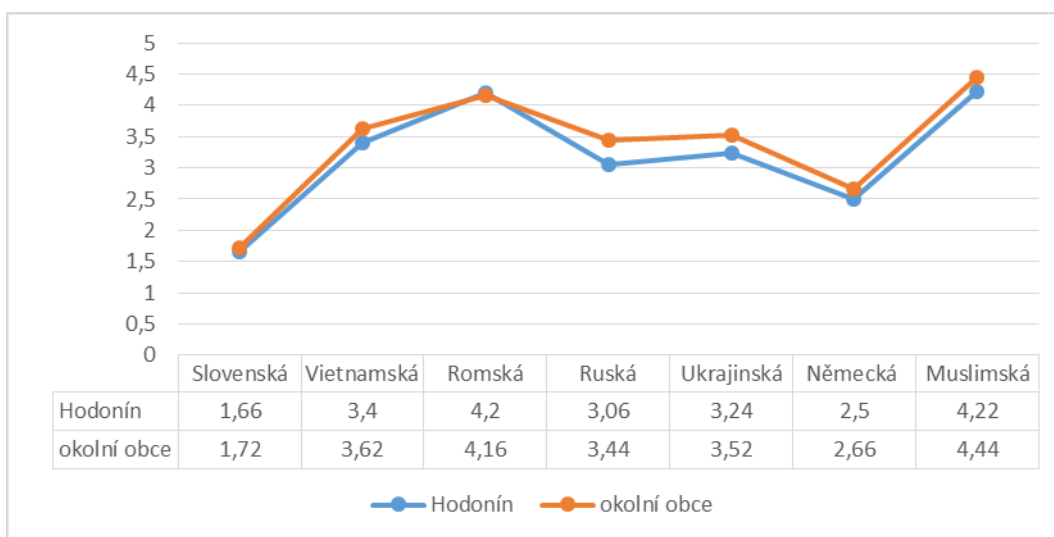
V další otázce měli respondenti zhodnotit fakt, že by jejich partnery byli příslušníci daných národnostních minorit. Z hlediska jazykové a kulturní blízkosti si většina (69) respondentů dokáže představit zcela bezproblémový partnerský život se slovenským protějškem. Partnerství s osobou německého občanství pak hodnotí respondenti v průměru jako pozitivní až neutrální, přičemž většina (38) dotazovaných uvádí právě neutrální postoj. Podobné postoje zaujímal respondenti vůči potenciálnímu partnerství s členy ruské a ukrajinské národnosti, které hodnotí vesměs neutrálně. Méně představitelný se zdá být pro respondenty život s Vietnamci, přičemž 27 dotazovaných uvedlo zcela negativní postoj, 22 spíše negativní a 21 dotazovaných se vyjádřilo neutrálně. Navině v tomto případě může být jazyková i kulturní odlišnost obou národností. Romové a muslimové jsou jako partneři pro respondenty spíše nežádoucí. Přesně polovina (50) dotazovaných se k faktu, že by jeho partner měl být romského etnika, staví zcela negativně, u muslimů se pak stejným způsobem vyjadřuje dokonce až 56 respondentů. Zajímavým faktem je, že celkově lepší postoje k daným menšinám v souvislosti s touto otázkou, uvádějí dotazovaní z Hodonína. Nejvíce je tento jev patrný u ruské a ukrajinské menšiny, nepatrně pak u vietnamské a muslimské.

Obrázek 15: Postoje k menšinám coby partnerům

Zdroj: Vlastní zpracování

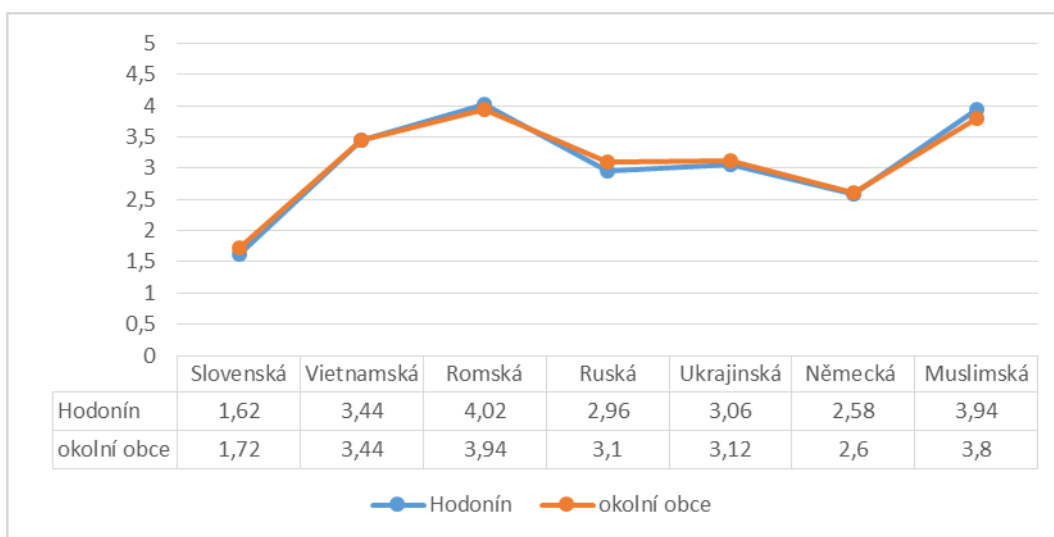
Následující otázka je podobná otázce předchozí, ovšem s tím rozdílem, že respondent nyní hodnotí fakt, že by příslušník dané menšiny byl partnerem jeho dítěte. Z výsledků je patrné, že postoje k této skutečnosti jsou hodnoceny více negativně, než tomu bylo u předchozí otázky, kde se partnerství s jiným etnikem týkalo přímo dotazovaných. Nejpříjemnějším partnerem pro děti dotazovaných by byli Slováci. Další přijatelnou volbou by podle respondentů byli Němci, u kterých byl nejvíce zaznamenán neutrální postoj respondentů (43) a dále zcela pozitivní postup (23). Neutrálním až spíše negativním způsobem vidí respondenti jako partnery svých dětí Rusy, Ukrajince či Vietnamce. Nejvíce negativní postoje však respondenti uvedli u menšiny romské a muslimské. 54 respondentů by partnerství svého dítěte s osobou romské národnosti spatřovalo zcela negativně, v případě muslimského etnika je stejného názoru dokonce 69 dotazovaných. Rozdíly mezi postoji respondentů z Hodonína a okolních obcí jsou téměř totožné jako v předchozí otázce.

Obrázek 16: Postoje k menšinám coby partnerům dětí respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

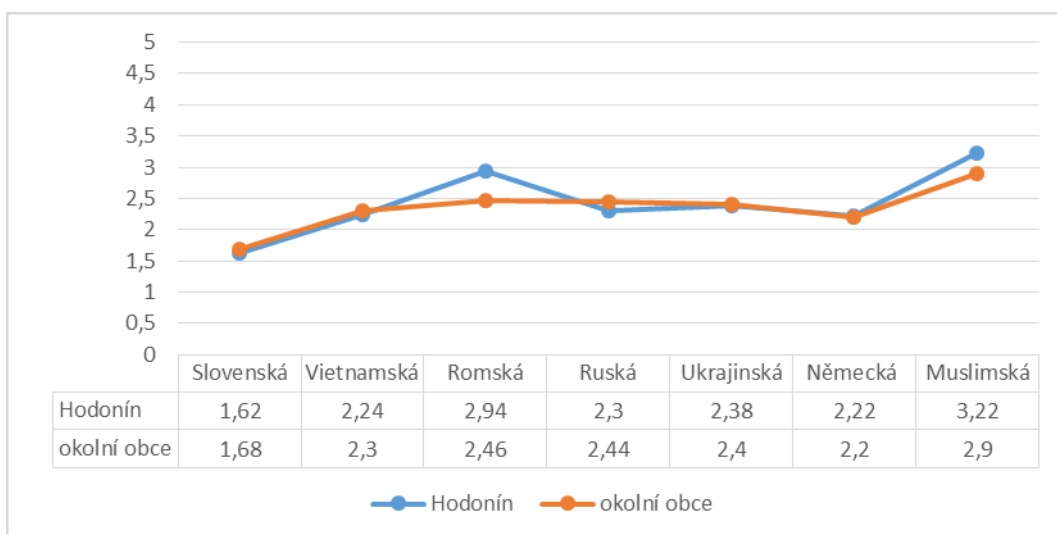
Cílem následující otázky je zhodnotit, jakou roli by u respondentů v případě adopce sehrála národnost adoptovaného dítěte. Jak je patrné z grafu, respondenti by v případě potřeby neměli problém s adopcí dítěte slovenské národnosti. Adopce německého dítěte je potom respondenty vnímána spíše pozitivním až neutrálním způsobem. Na adopci ruského či ukrajinského dítěte mají dotazovaní v průměru neutrální postoj. K adopcí vietnamského dítěte se vyjádřilo celkem 31 dotazovaných zcela negativně a pouze 11 dotazovaných zcela pozitivně, přičemž průměrný postoj všech respondentů k adopcí vietnamského dítěte je mezi neutrálním a spíše negativním. Spíše negativně by potom v průměru respondenti hodnotili osvojení dítěte romského a muslimského etnika. Dítě romské národnosti by odmítlo 44 respondentů, muslimské dítě pak 47 respondentů. Odlišnosti v postojích v otázce adopce ve vztahu k místu bydliště respondentů jsou pouze minimální, proto je bezpředmětná jejich interpretace.

Obrázek 17: Postoje k adopci dětí jiných etnik

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední otázka této části zjišťuje, jakým způsobem by respondenti reagovali při zjištění, že jejich přátele mají či v minulosti měli v rodině příslušníka daných menšin. Při pohledu na graf je patrné, že případná přítomnost cizince či cizinců v rodinách přátel respondentů by s největší pravděpodobností neměla špatný vliv na vztah dotazovaných ke svým přátelům. Nejlépe by respondenti v rodině svých přátel snášeli Slováky a převážně pozitivním či neutrálním způsobem by reagovali i na přítomnost ostatních etnik. Jak je rovněž patrné z grafu, respondenti z Hodonína mají lehce negativnější názor na hypotetickou přítomnost Romů v rodinách svých přátel, než je tomu tak u respondentů z okolních obcí. Ten samý jev lze spatřovat i u členů muslimského etnika. U zbylých menšin jsou postoje v závislosti na místě bydliště respondenta takřka totožné.

Obrázek 18: Postoje k přítomnosti cizince/ů v rodině přátel

Zdroj: Vlastní zpracování

9. DISKUZE

V praktické části byly vyhodnoceny postoje občanů okresu Hodonín k národnostním menšinám, přičemž bylo poukazováno na názorové rozdíly ve vztahu k místu bydliště respondentů, kteří byli rozděleni do dvou kategorií. První z nich tvořili respondenti z města Hodonín, druhou pak respondenti z okolních menších obcí. Důvodem tohoto rozdělení respondentů byl samotný cíl výzkumu, tedy komparace názorů na menšiny. Bylo předpokládáno, že názory dotazovaných z venkovských oblastí by mohly být diametrálně odlišné od názorů respondentů z Hodonína, kteří se do konfrontace s jinými etniky ve svém okolí dostávají beze sporu častěji.

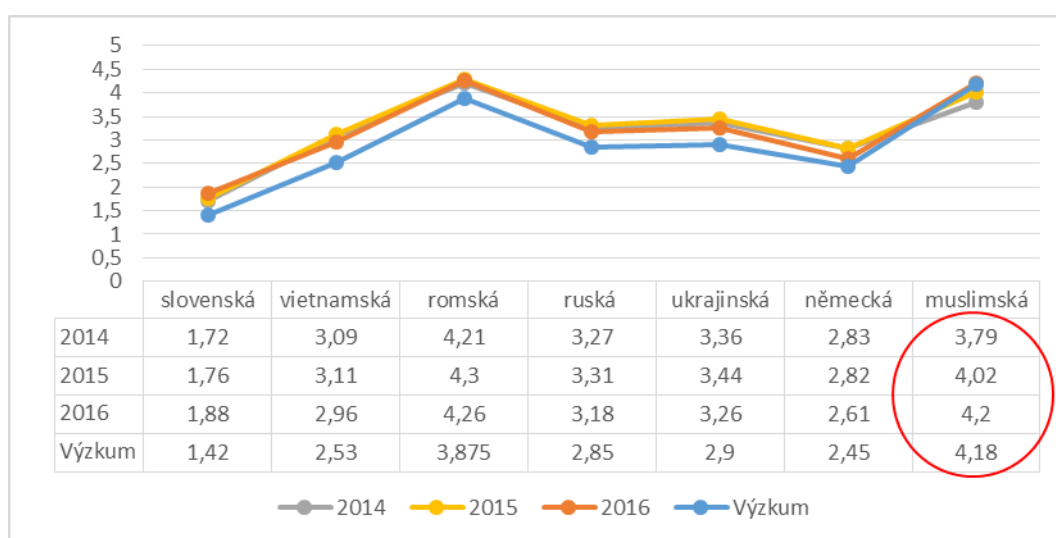
Jak již samotné výsledky výzkumu napověděly, postoje respondentů z vymezených oblastí se kromě několika výjimek v jednotlivých otázkách příliš nelišily. V souvislosti s tímto faktem se nabízí možnost komparovat výsledky výzkumu této bakalářské práce s jinými výzkumy, které byly již v minulosti realizovány. Vzhledem k tomu, že výzkum této bakalářské práce zjišťoval postoje na menšinovou problematiku pouze mezi respondenty z okresu Hodonín, je vhodné zjištěné výsledky komparovat s výsledky obdobného výzkumu, který byl však realizován v rámci celé české populace.

Patřičné informace k této komparaci byly čerpány z tiskových zpráv Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM), které je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.

Nejprve je vhodné srovnat obecné postoje na jednotlivé národnostní menšiny mezi respondenty z okresu Hodonín a respondenty v rámci celé České republiky, tyto postoje jsou ilustrovány v grafu níže. Jelikož celorepublikový výzkum názorů na problematiku menšin je realizován již několik let, jsou zde pro zajímavost mimo výsledky letošního roku uvedeny také výsledky naměřené v letech 2014 a 2015. Jak je z grafu na první pohled patrné, k cizincům mají značně pozitivnější vztah respondenti z okresu Hodonín. V žebříčcích oblíbenosti jednotlivých minorit jsou však výsledky totožné, přičemž čeští občané mají celkově nejvíce v oblibě Slováky. Tento fakt je jednoduše odůvodnitelný, jelikož Češi a Slováci byli ještě nedávno obyvateli jedné země, jazykové či kulturní podobnosti těchto dvou národů jsou tedy nesporné. Druhou nejlépe akceptovanou menšinou jsou pro českou společnost Němci. Kolem hranice neutrálních postojů se potom nachází Rusové, Ukrajinci a Vietnamci. Negativní postoje vyjádřila česká

společnost vůči romskému a muslimskému etniku, totéž platí u respondentů z okresu Hodonín. Při porovnávání postojů české společnosti k menšinám v jednotlivých letech je patrné, že s výjimkou muslimského etnika byly jednotlivé menšiny meziročně hodnoceny takřka totožně. Právě směrem k členům muslimské menšiny byly u respondentů mezi lety 2014 a 2016 vždy meziročně zjišťovány zhoršující se postoje. S tímto faktem zcela jistě souvisí nynější události v Evropě, která je sužována vlnami imigrantů mimo jiné z muslimských zemí. Dalším důvodem této nevole k muslimskému etniku jsou obavy z projevů radikálního islámu a možnou infiltrací přívrženců Islámského státu na území České republiky.

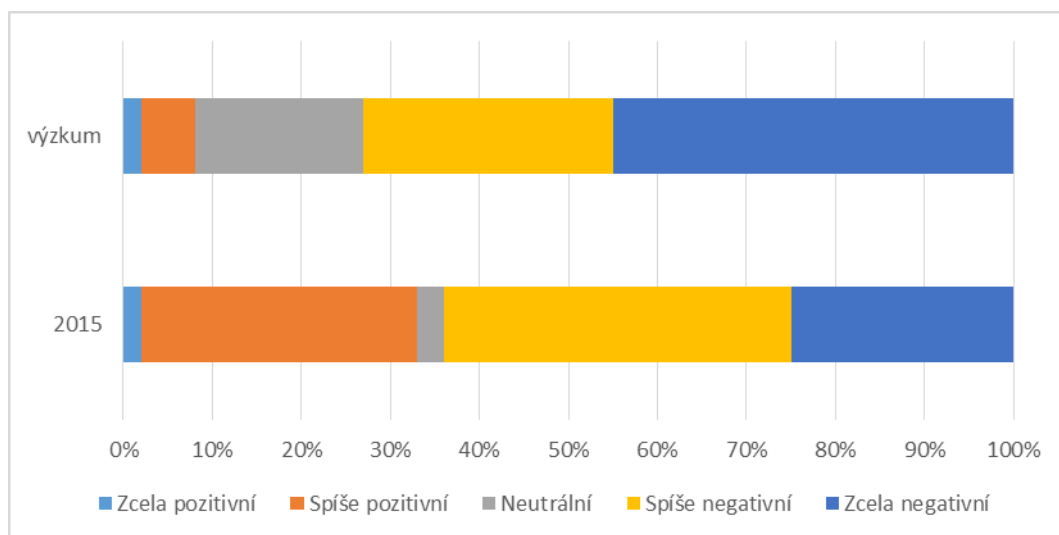

Obrázek 19: Postoje české společnosti vůči menšinám v letech 2014–2016

Zdroj: CVVM, vlastní zpracování

Kromě zaměřování se na muslimské etnikum je třeba zmínit také menšinu romskou, jejíž členové se rovněž mezi českou společností netěší velké oblibě. Tyto negativní postoje k Romům jsou v rámci České republiky spíše dlouhodobějšího charakteru, přičemž majoritní společnost většinou argumentuje tím, že členové romského etnika velmi často nemají žádné zaměstnání a pouze pobírají od státu sociální podporu, páchají kriminalitu a obecně jsou velmi nepřizpůsobiví našim zvyklostem a naší kultuře. Většina Čechů se tak spíše tomuto etniku snaží vyhýbat, přičemž k otázce vzájemného sousedství s Romy se většinou staví velmi negativně a odmítavě. V grafu níže lze spatřit srovnání postojů k onomu sousedství s Romy plynoucích z celorepublikového výzkumu, který byl naposled realizován v roce 2015, a postojů, které zaujali respondenti z Hodonínska ve výzkumu této bakalářské práce. Jak je na první pohled patrné, k sou-

sedství s Romy se staví negativněji respondenti z okresu Hodonín, celkem 73 % respondentů k této možné situaci zaujalo zcela negativní či spíše negativní postoj, kdežto v rámci celé české společnosti tyto možnosti uvedlo pouze 64 %. Zcela pozitivní či spíše pozitivní postoje uvedla třetina (33 %) respondentů v rámci celé České republiky a pouze 8 % dotazovaných z okresu Hodonín.

Obrázek 20: Postoje k sousedství s Romy

Zdroj: CVVM, vlastní zpracování

10. ZÁVĚR

V závěrečném shrnutí je potřeba vyhodnotit výsledky výzkumu s ohledem na stanovené cíle této bakalářské práce. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak se respondenti z okresu Hodonín staví k problematice národnostních menšin a k cizincům samotným, přičemž tyto postoje byly následně komparovány v závislosti na bydlišti respondentů. Komparovány tak byly názory respondentů z města Hodonín a respondentů z okolních obcí, jelikož bylo předpokládáno, že se postoje k menšinové problematice mohou lišit právě ve vztahu k bydlišti respondenta.

Ze samotného výzkumu vyplynula skutečnost, že se česká společnost vůči ideám multikulturalismu v České republice značně vyhrazuje a nesouhlasí s nimi. Co se týče postojů respondentů k jednotlivým menšinám, nejvíce negativních vztahů bylo zaznamenáváno u romského a muslimského etnika. Nesnášenlivost vůči Romům je v rámci České republiky dlouhodobě vyskytující se jev, zatímco nevole k Muslimům je zaznamenávána v krátkodobém časovém horizontu. Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, postoje k muslimskému etniku se velmi zhoršovaly v průběhu let 2014–2016. Tato skutečnost tedy pravděpodobně zcela souvisí s nynější migrační krizí v Evropě, do níž přichází mnoho imigrantů právě z muslimských zemí, a rovněž ze strachu z projevů radikálního islámu, kupříkladu teroristických útoků. Nejlépe vnímanou menšinou mezi respondenty jsou podle předpokladů Slováci.

Komparace postojů respondentů z výše zmíněných dvou oblastí vypověděla o faktu, že názory respondentů na menšinovou problematiku jsou téměř totožné jak ve městě Hodonín, tak i v okolních obcích okresu Hodonín. Důvodem této skutečnosti může být fakt, že v dnešní době jsou venkovské oblasti infrastrukturně lépe propojeny s velkými městy, ve kterých navíc často lidé z venkova nacházejí zaměstnání. Stejně tak i život mladších generací z venkovských oblastí je většinou spjat s dojížděním do větších měst, kde často získávají své vzdělání. Vlivem těchto skutečností jsou tedy i lidé z venkova často ve styku s příslušníky jiných etnik, stejně jako je tomu u obyvatel větších měst. Toto tvrzení plně potvrdilo dotazníkové šetření, ve kterém kontakt s jinými etniky ve svém okolí potvrdila většina respondentů jak z Hodonína, tak i většina respondentů z okolních obcí. Formování názorů na menšinovou problematiku a menšiny samotné je tedy u obou skupin respondentů velmi podobné.

Shodné postoje obou skupin respondentů byly rovněž zjištěny ve vztahu k právě probíhajícím migračním vlnám směrem k evropským zemím. Dotazovaní z Hodonína i okolních obcí shodně považují migrační krizi za bezprostřední ohrožení bezpečnosti jak v České republice, tak i v ostatních evropských zemích. Vlivem této skutečnosti jsou v poslední době u české společnosti spatřovány sílící nacionalistické tendence, které nejsou výjimkou ani u jiných evropských národů.

Závěrem lze tedy říct, že česká společnost není příliš tolerantní k přítomnosti určitých etnik na území České republiky a budoucí možné soužití s těmito menšinami drtivá většina českých občanů odmítá. Projevy rasismu v naší společnosti jsou však spíše latentního charakteru a ve většině případů se jedná pouze o „měkký“ rasismus.

11. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY

- [1] ALAN, J. (1998). Xenofobie a rasismus: úvodní poznámka sociologa. In: Šišková, T. (ed.), *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Portál: Praha, s. 10-11. ISBN 80-7178-285-8.
- [2] BARŠOVÁ, A., P. BARŠA. (2005). *Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6.
- [3] BARTOŇOVÁ, D. (2007). Zahraniční migrace a cizinci v České republice. In: Bartoňová, D. a kol. *Populační vývoj České republiky*. Katedra demografie a geodemografie Pff UK v Praze, Praha, s. 73-80.
- [4] BARTOŇOVÁ, D. (2010) *Demografická situace České republiky: Proměny a kontexty 1993-2008*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-024-7.
- [5] DRBOHLAV, D. (2001). Mezinárodní migrace obyvatelstva-pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). In Šišková, T. (ed.), *Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Portál: Praha, s. 17-30. ISBN 80-7178-648-9.
- [6] DRBOHLAV, D (2010). *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 66. ISBN 978-80-7419-039-1.
- [7] ERIKSEN, T. H. (2012). *Etnicita a nacionalismus: Antropologické perspektivy*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7.
- [8] FIALA, T., J. KUNC, V. TOUŠEK. (1999). *Aktuální tendence v zaměstnávání cizinců na trhu práce v ČR*. In: Geografie XI. Část A. – Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 45-54.
- [9] FORET, M., J. STÁVKOVÁ. (2003). *Marketingový výzkum: jak poznávat své zákazníky*. 1. vyd. Praha: Grada. Manažer. ISBN 80-247-0385-8.
- [10] FRIŠTENSKÁ, H. (1998). Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace. In: Šišková, T. (ed.), *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Portál: Praha, s. 12-27. ISBN 80-7178-285-8.

- [11] HORÁKOVÁ, M. (2000). *Legal and Illegal Labour Migration in the Czech Republic: Background and Current Trends. Intenational Migration Papers*, č. 32. Geneva: International Labour Organization.
- [12] JANSKÁ, E., D. DRBOHLAV. (2001). *Re-emigration and Integration of Volhynian and „Chernobyl“ Czechs in the Czech Republic*. Acta Universitatis Carolinae Geographica 34 (1): 123-134.
- [13] KLAUSOVÁ, V. (2006). Slovníček pojmů. In: Králová, V., *Ja-immigrant. Jsem imigrant*. Ústí nad Labem, s. 13-25. ISBN 80-87025-07-5.
- [14] KOCOUREK, J. (2001). Vietnamci v české republice. In: Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-648-9.
- [15] KUBŮ, E., J. PÁTEK. (2000). *Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mezi světovými válkami*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-716-X.
- [16] MENDEL, M. (2015). *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. 1. vyd. Praha: Academia. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-2474-9.
- [17] MINAŘÍK, B. (2013). *Statistika: všeobecný základ: statistika v hospodářství: e-learningová studijní opora pro studenty bakalářských oborů [CD-ROM]*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně. ISBN 978-80-7375-721-2.
- [18] OTČENÁŠEK, J. (2003). Řekové a řečtí etničtí Makedonci v České republice. In: Uherek, Z. (ed.), *Integrace cizinců na území České republiky*. Výzkumné zprávy a studie vytvořené na pracovišti Akademie věd České republiky na základě usnesení vlády České republiky č. 1266/2000 a 1360/2001. Praha: Akademie věd České republiky.
- [19] PAVLÍKOVÁ, E. (2012). *Muslimští migranti a český sekulární stát*. Červený Kostelec: Pavel Mervart. ISBN 978-80-7465-018-5.
- [20] PEŠKOVÁ, M. (2006). *Jsem imigrant: Ja-immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Vlasta Králová. ISBN 80-87025-07-5.
- [21] PLEVOVÁ, I. (2011). *Ošetřovatelství II*. 1. vyd. Praha: Grada. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3558-0.
- [22] PROKOP, R., O. ŠRAJEROVÁ, K. SOMMER, E. GÍMEŠ. (1998). *Slováci v České republice po roce 1945*. Opava: Slezský ústav SZM v nakladatelství Tilia. ISBN 80-86101-13-4.

- [23] SEKYT, V. (2001). Romové. In: ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-648-9.
- [24] ŠIŠKOVÁ, T. (2001). *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-648-9.
- [25] TOLLAROVÁ, B., HRADEČNÁ, M., ŠPIRKOVÁ, A. (2013). *Jsme lidé jedné Země: program prevence xenofobie a rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0376-6.
- [26] ZILYNSKYJ, B., R. KOČÍK. (2001). Vietnamci v české republice. In: ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-648-9.
- [27] ZIMMERMANN, V. (2001). *Sudetští Němci v nacistickém státě: politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938–1945)*. 1. vyd. Praha: Prostor. Obzor (Prostor). ISBN 80-7203-390-5

Seznam internetových zdrojů

- [1] Mgr. EZZEDINE-LUKŠÍKOVÁ, P. *Slováci v ČR* [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php@disp=temata&shw=197&lst=119.html>
- [2] *Ruská národnostní menšina* [online]. [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=6645>
- [3] EUROSTAT. *Asylum statistics* [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics
- [4] Český statistický úřad. *Cizinci podle státního občanství k 31. 12. - územní srovnání* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=31032>
- [5] cvvm.soc.cas.cz. [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/vztahy-a-zivotni-postoje/>

12. SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ A TABULEK

<i>Obrázek 1: Věková struktura respondentů</i>	46
<i>Obrázek 2: Vzdělání respondentů</i>	47
<i>Obrázek 3: Rasistické chování respondentů</i>	48
<i>Obrázek 4: Odůvodnění předsudků vůči lidem jiné barvy pleti</i>	49
<i>Obrázek 5: Vnímání neonacistických hnutí</i>	50
<i>Obrázek 6: Negativa menšin</i>	51
<i>Obrázek 7: Četnost útoků na jednotlivé menšiny</i>	52
<i>Obrázek 8: Postoje k migrační krizi</i>	53
<i>Obrázek 9: Postoje ke kulturní přizpůsobivosti</i>	54
<i>Obrázek 10: Menšiny a politika ČR</i>	54
<i>Obrázek 11: Obecné postoje k daným menšinám</i>	56
<i>Obrázek 12: Postoje k sousedství s menšinami</i>	57
<i>Obrázek 13: Postoje k menšinám coby spolupracovníkům</i>	58
<i>Obrázek 14: Postoje vůči styku přátel s příslušníky menšin</i>	59
<i>Obrázek 15: Postoje k menšinám coby partnerům</i>	60
<i>Obrázek 16: Postoje k menšinám coby partnerům dětí respondentů</i>	61
<i>Obrázek 17: Postoje k adopci dětí jiných etnik</i>	62
<i>Obrázek 18: Postoje k přítomnosti cizince/ů v rodině přátel</i>	63
<i>Obrázek 19: Postoje české společnosti vůči menšinám v letech 2014–2016</i>	65
<i>Obrázek 20: Postoje k sousedství s Romy</i>	66
<i>Tabulka 1: Výčet okolních obcí</i>	46

13. PŘÍLOHY

13.1 Příloha č. 1

Dotazník

Dobrý den, v rukou držíte dotazník, který je součástí výzkumu tvořící praktickou část mé bakalářské práce s názvem „Komparace názorů na minority v Hodoníně a přilehlých obcích“. Dotazník je zcela anonymní, proto se prosím snažte odpovídat na jednotlivé otázky zcela pravdivě, dotazníky budou sloužit výhradně za účelem sběru dat pro můj výzkum. Děkuji za vaši vstřícnost a čas.

ČÁST A

1) Myslíte si, že jste se někdy zachoval/a rasisticky? Vyberte nejbližší tvrzení.

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne

2) Máte předsudky vůči lidem jiné barvy pleti?

- a) ano
- b) ne

3) Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ANO, napište proč.

4) Jak vnímáte neonacistická hnutí či pravicové extremisty?

- a) zcela negativně
- b) spíše negativně
- c) neutrálně
- d) spíše pozitivně
- e) zcela pozitivně

5) Vyskytují se ve vašem okolí (bydliště, škola, zaměstnání) příslušníci některé národnostní minority (např. Romové, Vietnamci...)?

- a) ano
- b) ne

6) Považujete přítomnost národnostních minorit za přítěž pro české občany?

- a) ano
- b) nevím
- c) ne

7) Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ANO, napište proč.

8) Byl/a jste někdy svědkem rasového útoku směřovaného proti některé národnostní minoritě? (Pokud odpovíte NE, přejděte prosím k otázce č. 11)

- a) ano
- b) ne

9) Vůči které národnostní minoritě byl tento útok směřovaný? (Můžete označit i více možností)

- a) slovenské
- b) vietnamské
- c) romské
- d) ruské
- e) ukrajinské
- f) německé
- g) muslimské
- h) jiné (uved'te jaké)

10) Jakou pozici jste zaujímal/a v tomto útoku?

- a) oběť
- b) přihlížející
- c) agresor

11) Vnímáte dnešní migrační situaci jako bezprostřední ohrožení bezpečnosti České republiky, potažmo celé Evropy?

- a) ano
- b) nevím

c) ne

12) Měli by se podle vás cizinci trvale žijící na území České republiky plně přizpůsobit naší kultuře a našim zvyklostem?

a) ano

b) nevím

c) ne

13) Myslíte si, že by se měly národnostní minority aktivně angažovat v politické sféře České republiky?

a) ano

b) nevím

c) ne

ČÁST B

Pod každou otázkou bude uvedena tabulka, která obsahuje několik řad. Těchto několik řad zobrazují jednotlivé minoritní skupiny. Jednotlivá čísla nad sloupci vyjadřují váš postoj:

1- zcela pozitivní postoj

2- pozitivní postoj

3- neutrální postoj

4- negativní postoj

5- zcela negativní postoj

14) Jaký máte obecný postoj k uvedeným minoritám?

	1	2	3	4	5
Slovenská					
Vietnamská					
Romská					
Ruská					
Ukrajinská					
Německá					
Muslimská					

15) Jaký postoj byste zaujal/a v případě, že by se do vašeho sousedství nastěhovali příslušníci níže uvedených minorit?

	1	2	3	4	5
Slovenská					
Vietnamská					
Romská					
Ruská					
Ukrajinská					
Německá					
Muslimská					

16) Jaký postoj byste zaujal/a v případě, že byste nastoupil/a do práce, kde pracují příslušníci níže uvedených minorit?

	1	2	3	4	5
Slovenská					
Vietnamská					
Romská					
Ruská					
Ukrajinská					
Německá					
Muslimská					

17) Jaký postoj byste zaujal/a při zjištění, že jeden z vašich přátel se začal stýkat s příslušníkem níže uvedených minorit?

	1	2	3	4	5
Slovenská					
Vietnamská					
Romská					
Ruská					
Ukrajinská					
Německá					
muslimská					

18) Dokázal/a byste vzít v potaz, že by váš partner byl příslušníkem níže uvedených minorit? Jaký postoj k této skutečnosti zaujímáte?

	1	2	3	4	5
slovenská					
vietnamská					
romská					
ruská					
ukrajinská					
německá					
muslimská					

19) Jak hodnotíte fakt, že by vaše dítě mělo mít za partnera příslušníka níže uvedených minorit?

	1	2	3	4	5
slovenská					
vietnamská					
romská					
ruská					
ukrajinská					
německá					
muslimská					

20) Jaký postoj byste zaujal/a, pokud by vám při adopci bylo nabídnuto dítě níže uvedených minorit?

	1	2	3	4	5
slovenská					
vietnamská					
romská					
ruská					
ukrajinská					
německá					
muslimská					

21) Jaký postoj byste zaujal/a k jednomu z vašich přátel při zjištění, že má/měl v rodině příslušníka/y níže uvedených minorit?

	1	2	3	4	5
slovenská					
vietnamská					
romská					
ruská					
ukrajinská					
německá					
muslimská					

ČÁST C

22) Jaké je vaše pohlaví?

- a) muž
- b) žena

23) Jaké je vaše bydliště (obec)?

- a) Hodonín
- b) jiné (jaké?)

24) Jaký je váš věk

- a) 18-30 let   c) 46-60 let
b) 31-45 let   d) 61 a více let

25) Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní   c) středoškolské s maturitou
b) vyučený/á   d) vysokoškolské

13.2 Příloha č. 2

Vybrané tabulky četností

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Určitě ano	27	27	27,0%	27,0%
2	Spiše ano	32	59	32,0%	59,0%
3	Nevím	8	67	8,0%	67,0%
4	Spiše ne	25	92	25,0%	92,0%
5	Určitě ne	8	100	8,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Ano	38	38	38,0%	38,0%
2	Ne	62	100	62,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Zcela negativně	32	32	32,0%	32,0%
2	Spiše negativně	43	75	43,0%	75,0%
3	Neutrálně	25	100	25,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Ano	83	83	83,0%	83,0%
2	Ne	17	100	17,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Ano	38	38	38,0%	38,0%
2	Nevím	38	76	38,0%	76,0%
3	Ne	24	100	24,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Ano	30	30	30,0%	30,0%
2	Ne	70	100	70,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Ano	88	88	88,0%	88,0%
2	Nevím	8	96	8,0%	96,0%
3	Ne	4	100	4,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Ano	87	87	87,0%	87,0%
2	Nevím	7	94	7,0%	94,0%
3	Ne	6	100	6,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Ano	11	11	11,0%	11,0%
2	Nevím	28	39	28,0%	39,0%
3	Ne	61	100	61,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Muž	44	44	44,0%	44,0%
2	Žena	56	100	56,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	Hodonín	50	50	50,0%	50,0%
2	Okolní obce	50	100	50,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	18-30 let	41	41	41,0%	41,0%
2	31-45 let	28	69	28,0%	69,0%
3	46-60 let	22	91	22,0%	91,0%
4	61 a více let	28	100	28,0%	100,0%

Třída	Střed	Četnost	Kumulat.	Procenta	Kumulat.
1	základní	2	2	2,0%	2,0%
2	Vyučený/á	30	32	30,0%	32,0%
3	Středoškolské s maturitou	50	82	50,0%	82,0%
4	vysokoškolské	18	100	18,0%	100,0%